

II-Bd13757

01

Richard Brinsley Sheridan

Š K O L A P O M L U V

Komedie o osmi obrazech

Přeložil a upravil J.Z. Novák

Translation © J.Z. Novák 1981
c/o DILIA Praha

KJM Brno

O_s_o_b_y

Sir Petr Teazle
Sir Oliver Surface
Sir Harry Bumper
Sir Benjamin Backbite
Josef Surface
Karel Surface
Careless
Snake
Crabtree
Rowley
Mong
Lady Teazlová
Lady Sneerwellová
Paní Candourová
Marie
Sluha Lady Sneerwellové
Sluha Josefa Surface
Trip, sluha Karla Surface
Komorná Lady Teazlové

D ě j i š t ě: Londýn roku 1777

likátní smysl pro odstíny, ta vyzrálá jízlivost, zkrátka všechno to, čím se vyznačuje umění Vaší Milosti.

Lady Sneerwellová

Příliš mi lichotíte, Snaku.

Snake

Ani dost málo. Kdekdo uznává, že vy, lady Sneerwellová, dokážete pouhým slůvkem či pohledem víc, než jiní nejpodrobnějším líčením, i kdyby v něm náhodou byla špetka pravdy.

Lady Sneerwellová

Na tom něco je, můj milý Snaku. A nejsem takový pokrytec, abych zapírala, že mě těší, jak to mé úsilí nese ovoce. Poznala jsem v mladších letech na své vlastní kůži, jak dovedou ublížit jedovaté jazyky, a od té doby, to se přiznám, neznám větší potěšení, než dostat jiné lidi tam, kam může pošramocená pověst dostala mne.

Snake

To je zcela přirozené. Ale marně se snažím pochopit, jaké pohnutky vás vedly v té záležitosti, kterou jste mne pověřila posledně.

Lady Sneerwellová

Máte nejspíš na mysli případ mého souseda, sira Petra Teazla a jeho rodiny.

Snake

Ano. Máme tu dva mladé muže, Josefa a Karla - otec už před lety zemřel - poručíkem se jim stal sir Petr...

Lady Sneerwellová

Správně.

Snake

Ten starší, Josef, je velice roztomilý a všude je o něm slyšet jen to nejlepší. Ten mladší, Karel, je největší hýřil a marnotratník v celém království a ztratil už přátele i dobré jméno. Starší se netají obdivem k Vaší Milosti a zřejmě se těší i vaší přízni. Ten druhý je zamilován do Marie, schovanky sira Petra...

Lady Sneerwellová

A ona mu tu jeho lásku oplácí.

Snake

A právě proto, že tohle všechno dobře vím, nedovedu si nikterak vysvětlit, proč vy, vdova po londýnském šlechtici, dáma s pěknou doživotní rentou, nechcete navždy spojit svůj osud s mužem takových předností a takových vyhlídek, jaké má pan Josef Surface. A ještě méně si umím vysvětlit, proč se tak navýsost horlivě snažíte rozbít vzájemný vztah, který je mezi Karlem a slečnou Marií.

Lady Sneerwellová

Tu záhadu vám hned vysvětlím. Mé styky s panem Surfacem nemají pranic společného s láskou.

Snake

Ale ne!

Lady Sneerwellová

Pan Josef Surface je ve skutečnosti zamilován do Marie, vlastně do jejího jmění. Jenže objevil šťastnějšího soka ve vlastním bratrovi, a tak je nucen maskovat své pravé záměry a utíká se o pomoc ke mně.

Snake

Pořád však nechápu, proč máte zájem na tom, aby měl u Marie úspěch.

Lady Sheerwellová

Panenanebi, vy jste ale nedovtipa! Ten, po kterém tak toužím, ten, pro něhož bych obětovala všechno, to je přece Karel, ten zpustlík, ten hýřil, ten mravní i majetkový bankrotář.

Snake

Á, teď už chápu, kam tím vším míříte.

Lady Sneerwellová

Ten nemá, chudák, v domě sira Petra ani jediného přítele - ačkoli... jednoho přítele tam má! A mocného! Srdce Mariino. A proti tomu musíme vést hlavní útok!

/Vstoupí sluha/

Sluha lady Sneerwellové

Pan Josef Surface.

Lady Sneerwellová

Uveďte ho.

/Sluha odejde/

Obyčejně sem chodí touhle dobou. Nedivím se lidem, že ho považují za mého milence.

/Vstoupí Josef Surface/

Josef Jak se vám dnes daří, drahá lady Sneerwellová?
Váš nejoddanější, pane Snaku.

Lady Sneerwellová
Pan Snake zrovna narážel na náš vzájemný vztah. Ale já mu vysvětlila, jaké jsou ve skutečnosti naše plány. Pan Snake nám ohromně pomáhá a můžeme mu důvěřovat.

Josef Madam, ani ve snu by mi nenapadlo nedůvěřovat člověku páně Snakova jemnocitu a ostrovtipu.

Lady Sneerwellová
Dobrá, dobrá, dost už těch poklon! Radši mi povězte, kdy jste napodled viděl paní svého srdce - Marii - nebo svého bratra, to je pro mne ještě důležitější.

Josef Od té doby, co jsem byl u vás naposled, jsem neviděl ani jednoho z nich. Ale mohu vás ujistit, že se vůbec nescházejí. Některá z vašich historek na Marii zřejmě zapůsobila.

Lady Sneerwellová
Ó, to je vaše zásluha, drahý pane Snaku! /Josefovi/ A co nesnáze vašeho bratra? Stále jich přibývá?

Josef Každou hodinou. Slyšel jsem, že včera měl v domě další exekuci. Ta jeho rozmařilost a marnotratnost už přesahuje všechny meze.

Lady Sneerwellová
Chudák Karel.

Josef Máte pravdu, madam. Přes všechny jeho nepravosti s ním člověk chtě nechtě musí cítit. Chudák Karel!

Snake Brzy tu budou vaši hosté, lady Sneerwellová. Já tedy poběžím a rozepíšu ten dopis, o kterém jsem se vám zmiňoval. Váš nejoddanější, pane Surfaci.

Josef Váš nejuctivější, pane.

/Snake odejde/

Velice mě mrzí, lady Sneerwellová, že jste toho chlapíka zasvětila do dalších důvěrností.

Lady Sneerwellová
Pročpak?

Josef V poslední době jsem ho často přistihl v rozhovoru se starým Rowleyem, který kdysi býval správcem u mého otce a který, jak víte, mi nikdy nebyl přátelsky nakloněn.

Lady Sneerwellová
Vy myslíte, že by nás Snake mohl zradit?

Josef Já bych za to nic nedal. Věřte, lady Sneerwellová, ten chlap je tak bezcharakterní, že by byl schopen zradit i svá vlastní darebáctví. - A, Marie!

/Vstoupí Marie/

Lady Sneerwellová
Marie, drahoušku, dobrý den. Copak se děje?

Marie Ale k mému poručíkovi přišel zrovna na návštěvu sir Benjamin Backbite. Se svým strýčkem Crabtreem. A já je dost dobře nesnáším, tak jsem utekla k vám.

Lady Sneerwellová
Prosim vás!

Josef Kdyby byl s nimi přišel můj bratr Karel, slečno, to byste asi nebyla tak rozhořčena.

Lady Sneerwellová
Já bych se vsadila, že v tom vězí něco jiného: Marie se asi dověděla, že jste tu vy. Ale copak vám udělal sir Benjamin, drahoušku, že se mu tak vyhýbáte?

Marie Mně nic - aspoň doufám. Ale jinak... Jak otevře pusku, tak někoho špiní.

Josef Přesně tak. A nejhorší na tom je, že ani ten, kdo mezi jeho známé nepatří, si není před ním jist. On přece pomluví zrovna tak cizího člověka jako svého nejlepšího přítele. A ten jeho strýček není o nic lepší.

Lady Sneerwellová Ale jděte. Siru Benjaminovi musíme leccos promí-
nout. Je to takový duchaplný mládenec...

Marie Ale dovede to znamenitě skrývat.

Lady Sneerwellová A je to básník!

Marie No já si té jeho vtipnosti moc nevážím. Je škodolibá a nenávistná. Jak vy se na to díváte, pane Surfaci?

Josef Stejně, madam. Smát se žertu, který vráží trn do nader bližního, znamená stát se spoluviníkem toho zločinu.

Lady Sneerwellová Nesmysl! To vůbec nejde být vtipný bez kapky škodolibosti. Zlomyslnost, to je ten háček, kterým se vystřelený vtip v oběti zachytí. Nemám pravdu, pane Surfaci?

Josef Samozřejmě. Když nesmíte nikoho ani trošku pošádřit, to je pak zábava nudná a nezáživná.

Marie Mně se každé pomlouvání hnusí. A nejvíce u mužů. My ženy jsme rozmarné a závistivé a nafoukané a... no máme prostě spoustu důvodů, abychom jedna druhou urážely a očernovaly. Ale klepna mužského po-
hlaví, ta musí být zrovna žensky zbabělá, když dovede takhle zákeřně ubližovat.

/Vstoupí sluha/

Sluha lady Sneerwellové

Madam, paní Candourová je dole a ptá se, má-li pro ni Vaše Milost čas, že by propustila kočár.

Lady Sneerwellová Požádejte ji, ať jde dál.

/Sluha odejde/

Nu Marie, tady máte povahu podle své chuti. Paní Candourová je sice trochu upovídaná, ale kdekdo ví, že je to veliká dobračka a že je úžasně shovívavá.

Marie Jenže tím svým dobráctvím a tou svou shovívavostí natropí ještě víc zla než třeba Crabtree, který aspoň nezapírá, že je zlomyslný.

Josef To je pravda, lady Sneerwellová. I když mé přátele odsuzuje celá veřejnost, nejsou ani zdaleka v takovém nebezpečí, jako když je Candourka začne obhajovat.

Lady Sneerwellová
Fast! Už je tady.

/Vstoupí paní Candourová/

Candourová Jak jste se měla celou tu věčnost, má milá lady Sneerwellová? A co jste slyšel nového, pane Surface? Ale ne, nic mi neříkejte, člověk stejně neslyší nic jiného než klepy.

Josef Moje řeč, madam, moje řeč.

Candourová Ach Marie, dítě! Tak mezi vámi a Karlem je prý už všemu konec. To ta jeho prostopášnost, vidíte? Londýn nemluví o ničem jiném.

Marie To je mi moc líto, že Londýn nemá vážnější starosti.

Candourová Ba, ba, dítě. Ale lidské jazyky nezarazíte. Přiznávám se, že mě ta zpráva hluboce ranila. A stejně mě ranila novina - ta je z téhož pramene - že váš poručník sir Petr a jeho paní nežijí poslední dobou v takové shodě, jak by si bylo přát.

Marie Ach bože, lidi, to je odporná smečka.

Candourová To máte pravdu, dítě. Ale co se dá dělat? Lidé žvaní a žvaní, tomu nezabráníte. No prosím, zrovna včera jsem slyšela, že slečna Gadaboutová

uprchla s tím jejich novým zahradníkem. Přisám-
bůh; že člověk na takové povídačky nic nedá -
ačkoli musím podotknout, že to vím z pramene
velmi spolehlivého.

Marie

Samá špína!

Candourová

Ano, dítě - nestydaté řeči to jsou, nestydaté.
Ale to víte, lidé jsou už takoví štourové, na
každém něco najdou.

Josef

To je vážně hrozné, co všechno si lidé troufají!

Marie

Já si ovšem myslím, že o nic lepší nejsou ti,
co takové historky opakují.

Candourová

Toseví. Ti, co klepy roznášejí, jsou stejně špat-
ní jako ti, co je vymýšlejí. Ale jak lidem zabrá-
nit, aby nežvanili? Tak zrovna dneska mi tvrdila
paní Clackittová, že pán a paní Honeymoonovi se
konečně rozešli od lože a zůstanou nadále manže-
ly jen u stolu, jako ostatně všichni jejich zná-
mí. Ale můj ty bože, myslíte, že já bych tyhle
věci dávala dál? Ne, ne! Jak jsem povídala: Ti,
co klepy roznášejí, jsou stejně špatní jako ti,
co je vymýšlejí.

Josef

Ach, kdyby byl každý tak laskavý a zdrženlivý ja-
ko vy, paní Candourová!

Candourová

Já prostě nesnáším, pane Surfaci, když někdo ha-
nobí lidi za jejich zády. A když o mých známých
vyjde něco špatného najevo, hledím si to všdyc-
ky vyložit co nejlépe. Mimochodem, to není, dou-
fám, pravda, že váš bratr je docela na mizině?

Josef

Obávám se, že můj bratr je na tom opravdu špat-
ně, madam.

Candourová

Tak jsem přece slyšela dobře! Musíte mu říct,
aby neklesal na mysli; dnes je na tom kdekdo
stejně: lord Spindle, sir Tomáš Splint, kapi-
tán Quinze a pan Nickit - všechno fuč - a v je-
diném týdnu! Tak jestli je Karel na dně, brzy
přijde na to, že polovina jeho známých je taky
zruinována, a to je veliká útěcha.

Josef Převeliká, madam, o tom není pochyby.

/Vstoupí sluha/

Sluha lady Sneerwellové

Pan Crabtree a sir Benjamin Backbite.

/Sluha odejde/

Lady Sneerwellová

Váš otitel, je vám v patách, Marie. Teď už mu neuniknete.

/Vstoupí Crabtree a sir Benjamin/

Crabtree

Líbám vám ruku, lady Sneerwellová. Paní Candourová, vy se tuším neznáte s mým synovcem, sirem Benjaminem Backbitem. Ten hoch, to je hlava, madam, přísambůh, a jaký je to básník! Viďte, lady Sneerwellová?

Sir Benjamin Ale strýče!

Crabtree

Jaképak ale. Vždyť je to pravda, přísambůh! Pokud jde o sloučenky, výpustky a takové ty veršované šarády, vsadím na něho proti nejlepšimu poetovi v království. Nebo slyšela už Vaše Milost ten jeho epigram, jak lady Frizzlové málem shořel na hlavě chochol? Přednes to, Benjamine, nebo tu šarádu, cos včera vysypal z rukávu na večírku u paní Drowziové!

Přidej k jménu ryby směle
námořního velitele,
k tomu dále...

Sir Benjamin Strýče, no tak, prosím tě!

Lady Sneerwellová

Nechápu, sire Benjamine, proč jste dosud nic nevydal tiskem.

Sir Benjamin

Vydávat své věci tiskem, madam, to je, po pravdě řečeno, velmi vulgární. Ostatně má díla jsou z větší části satiry a pamflety na určité lidi a já jsem zjistil, že se dostanou mnohem lépe do oběhu, když ve vši důvěrnosti svěřím jejich opisy přátelům těch postižených. Mám ovšem pár milost-

ných elegií, které hodlám vydat knižně, povzbudí-li mne k tomu úsměv této mladé dámy. /Ukáže na Marii/

Crabtree /Marii/ Bůh je můj svědek, madam, ty vám zaručí nesmrtelnost. Budete odkázána potomstvu jako Petrarcova Laura. Ale slyšely jste tu novinu, dámy?

Candourová Myslíte, pane, tu o tom...?

Crabtree Ne, madam, tu ne. Slečna Nicelyová se bude vdávat za svého vlastního lokaje.

Candourová Vyloučeno.

Crabtree Zeptejte se sira Benjamin.

Sir Benjamin Pravda pravdoucí, madam. Všechno je sjednáno a ženich si už objednal svatební - livrej.

Crabtree A říká se, že jsou k tomu naléhavé důvody.

Lady Sneerwelllová
O tom jsem už něco zaslechla.

Candourová To není možné. A pochybuji, že někdo uvěří takové histore o dámě, jako je slečna Nicelyová. Slečna Nicelyová je přece rozvážnost sama.

Sir Benjamin Božínku, madam, právě proto tomu ihned kdekdo uvěřil. Slečna Nicelyová byla vždycky tak uzavřená a tak se držela zpátky, že každý věděl: za tím něco vězí.

Candourová Jistě ovšem je, že dobré jméno takovéhle dámy zahubí jeden skandálek nadobro; jako takové ty ohromné siláky porazí někdy prachobyčejná rýma.

Sir Benjamin Jako někteří lidé mají choulostivé tělo, tak jiní zas mají choulostivou reputaci. A ti, protože jsou si vědomi té své slabé stránky, vyhýbají se prostě i nejslabšímu závanu větru a čím méně jsou odolní, tím více na sebe dávají pozor.

Candourová Ale kdoví, třeba je to všechno jenom klep. Víte přece, sire Benjamine, že nejurážlivější historiky vzniknou často z příhod docela bezvýznamných.

Crabtree To ano, to se opravdu stává, madam. Slyšela jste, jak moje sestřenka přišla loni v létě zároveň o ctitele i o dobrou pověst? Pamatuješ se na to, Benjamine?

Sir Benjamin Ovšem, jak by ne! To byla veliká legrace.

Lady Sneerwellová Jak to bylo, prosím vás?

Crabtree Inu, jednou večer, ve společnosti u paní Pontové, se hovor náhodou stočil na chov novoskotských ovčí v našich krajích. A tu povídá jedna mladá dáma, že já se v té věci trochu vyznám, protože totiž moje sestřenka takovou ovci chovala, a ta že už měla dvojčata. "Cože?" vykřikne stará lady Dundizzyová - ona je, jak víte, hluchá jako poleno - "slečna Piperová že měla dvojčata?"

/Všichni, až na Marii, se rozesmějí/

No, všichni se smáli zrovna tak jako teď vy. Totševí, že nazítří to kdekdo dával k lepšímu a za pár dní věřilo celé město, že slečna Piperová skutečně přivedla na svět chlapečka a holčičku. A netrvalo ani týden a už se našli lidé, kteří věděli, kdo je otec a v kterém statku jsou ty děti u kojné.

Lady Sneerwellová To je neslýchané!

Crabtree Ale ujišťuji vás, že se to doopravdy stalo. Můj ty bože, teď si vzpomínám: prosím vás, pane Surfaci, je to pravda, že se váš strýc sir Oliver vrací domů?

Josef Já o tom nic nevím, pane Crabtree.

Crabtree On byl dlouhý čas ve Východní Indii, vídte? Vy se na něj, myslím, sotva pamatujete. To ho moc

nepotěší, až se vrátí a uslyší, kam to váš bratr dopracoval.

Josef Karel se choval velmi nerozumně, to nelze popřít. Nicméně doufám, že se nenajdou dobrodinci, kteří by sira Olivera už napřed proti němu popudili. Vždyť on se snad polepší.

Sir Benjamin Toseví, že se polepší. Co mne se týče, já nikdy nevěřil, že by byl tak docela bezcharakterní, jak se o něm povídá.

Crabtree A jestlipak víte, s jakou on si žije pompou? Když hostí své kamarády, obskakuje prý ho i u tabule početná družina - věřitelů. V jeho hale prý stále čeká na audienci aspoň stovka dodavatelů, - kterým je dlužen. A za židlí každého jeho hosta stojí prý na stráži - exekutor.

/Smějí se/

Josef Vy se tím vším možná ohromně bavíte, pánové. Ale upozorňuji vás, že máte pramálo ohledů k mým bratrským citům.

Marie Musím se vám poroučet, lady Sneerwellová, není mi dobře. /Odejde/

Candourová Jezuskote, ta zbledla.

Lady Sneerwellová Prosim vás, paní Candourová, jděte za ní, možná že vás bude potřebovat.

Candourová Ovšemže půjdu, madam, ze srdce ráda. Chudinka děvče, kdoví, co s ní třeba je. /Odejde/

Lady Sneerwellová Nic jí není. Ona jen nerada slyší, když si někdo bere na mušku Karla, přestože se s ním nepohodla.

Sir Benjamin Ta mladá dáma je mu zřejmě velmi nakloněna.

Crabtree Ale proto se ještě nemusíš vzdávat všech nadějí, Benjamine. Jdi za ní a snaž se ji trochu rozve-

selit. Přednes jí nějakou svou poezii. Pojď, já ti budu napovídat.

Sir Benjamin Nechtěl jsem se vás dotknout, pane Surfaci. Ale váš bratr je opravdu na mizině, na to můžete vzít jed.

Crabtree Já mluvil s člověkem, který byl u něj v domě. Vůbec nic mu tam prý nezbylo, jen pár prázdných lahví, které při těch dražbách asi přehlédli, a nějaké rodinné podobizny, které už ani rámy nemají.

Sir Benjamin A taky jsem o něm bohužel slyšel všelijaké ošklivé historky. /Chystá se k odchodu/ Ale je to ovšem váš bratr, a tak...

Crabtree ... vám to všechno povíme až někdy jindy.

/Crabtree a sir Benjamin odejdou/

Josef Já myslím, že Vaší Milosti byly ty hanebné řeči stejně nepříjemné jako Marii.

Lady Sneerwellová

Poslechněte, mezi Marií a Karlem je to zřejmě vážnější, než jsme si mysleli. Zůstaňte u mě dneska na večeři. Bude tu celá Teazlovic rodina, a tak se možná dovíme víc. A jestli to, co ty dva k sobě přitahuje, je opravdická láska, tak jim do ní musíme nasypat ten nejúčinnější jed.

2. c b r a z

Pokoj v domě sira Petra. Vstoupí sir Petr Teazle.

Sir Petr Co může dělat starý mládenec, když si vezme mladou ženu? Je tomu šest měsíců, co ze mne lady Teazlová udělala nejšťastnějšího člověka a já se mám od té doby hůř než nejubožejší pes. Už cestou do kostela jsme se trochu škorčili, a než dohlaholily svatební zvony, to už jsme se hádali jaksepatří. V líbáncích jsem se kolikrát div nezadusil zlostí a všechnu radost ze života jsem ztratil dřív, než mi přátelé přišli blahopřát. A to jsem si vybral tak opatrně: dívku vychovanou výhradně na venkově, pro kterou byly největším přepychem hedvábné šaty a největší zhýralostí jednou za rok venkovský bál. A teď se prosím účastní všech bláznivých módních podniků londýnské smetánky s takovou samozřejmostí, jako by byla jakživa neviděla křoví a trávník jinde než v londýnském parku. Všichni známi se mi pošklebují a noviny si mě berou na paškál den co den. Peníze mi ženuška rozhazovat umí, ale pro moje záliby pochopení nemá. A nejhorší na tom je, že ji bezpochyby miluji, jinak bych to všechno přece nesnášel. Ale aspoň se k tomu nepřiznám, takový slaboch přece jen nebudu.

/Vstoupí Rowley/

Rowley Služebník, sire Petře. Tak jak se vede, pane?

Sir Petr Velmi špatně, pane Rowley, velmi špatně.

Rowley Copak se vám mohlo přihodit od včerejška?

Sir Petr To je otázka! Ženatému muži se může každou minutu něco nepříjemného přihodit.

Rowley No, no, vaše paní jistě není příčinou těch vašich mrzutostí.

Sir Petr Cože? Vy jste slyšel, že umřela?

Rowley Jděte, jděte, nedělejte, jako byste ji neměl rád, i když se s ní občas trochu neshodnete.

Sir Petr Ale to je jen a jen její vina, pane správce. Já jsem přece ten nejmírnější člověk na světě a hádavou povahu nenávidím. A právě o to se s ní hádám stokrát denně.

Rowley Ale jděte!

Sir Petr Vážně. A kdykoliv se hádáme, ona nikdy nemá pravdu, to je na tom to nejzajímavější. A k dovršení mého trápení si postavila hlavu i má schovanka Marie. Rozhodně odmítá muže, kterého jsem jí vybral za manžela, a chce se patrně provdat za jeho bratra, za toho zhýralce.

Rowley Karel se ze svých omylů vyléčí, za to dám krk. Ctihodný otec těch dvou, někdejší můj vážený pán, byl v jeho věku navlas takový dívoch a větroplach. A přece, když umíral, nikdo z těch, kdo ho oplakávali, neměl tak dobré srdce jako on.

Sir Petr No a po jeho smrti jsem se o oba ty chlapce staral já. Jako poručník. Až do té doby, než jim štědrost jejich strýce sira Olivera zajistila nezávislost. A tak je nikdo nemohl poznat líp než já. Josef, to je opravdu vzorný mladík. Je to muž hlubokých mravních zásad a podle zásad, které hlásá, taky jedná. Ale co se toho druhého týče, dejte na má slova: jestli vůbec zdědil špetku rodové cti, tak ji už dávno promrhal i s ostatním svým dědictvím. Ach, můj přítel sir Oliver bude z hloubi srdce zklamán, až uvidí, do jak špatných rukou přišla část jeho velkomyslného daru.

Rowley Mám pro vás novinu! Sir Oliver přijel.

Sir Petr Cože? Myslel jsem, že ho tenhle měsíc ještě nečekáte.

Rowley Nečekal jsem ho. Ale měl neobvykle rychlou plavbu.

Sir Petr Kdybyste věděl, jak já se na něj těším. To už je

let, co jsme se viděli naposled! Ale pořád ještě trvá na tom, abychom jeho synovcům neřekli nic o jeho návratu?

Rowley Co nejdůrazněji! Chce si je nenápadně vyzkoušet, aby poznal, co v nich je.

Sir Petr Ó, k tomu není třeba moc velké mazanosti, aby je uviděl v pravém světle. Ale ať je po jeho! A prosím, vás, ví sir Oliver, že jsem se oženil?

Rowley Ano. A brzy vám bude blahopřát.

Sir Petr Hm. Asi tak, jako připíjíme na zdraví kamarádovi, který má souchotiny. Vždycky jsme se manželství pošklebovali, jenže on zůstal svým zásadám věrný a teď se bude pošklebovat mně. Pane Rowley, ani slovo o tom, že se s lady Teazlovou někdy neshodneme!

Rowley Samozřejmě.

Sir Petr To bych pak s Oliverem vůbec nevydržel. Ať se tedy radši domnívá - pánbůh mi to odpust' - že žijeme jako párek hrdliček.

Rowley To si ale musíte dát dobrý pozor, abyste se aspoň před ním nehádali.

Sir Petr To bychom měli - jenže to asi nedokážeme. Ach, Rowley, když si starý mládenec vezme mladou ženu, tak zaslouží... ale ten zločin nese už sám s sebou svůj trest.

/Rowley se klaní a obrací se k odchodu/

Já vás doprovodím.

/Odejdou. Vstoupí Lady Teazlová, je ustrojena k vycházce a upravuje si ještě maličkosti na svém přepychovém úboru. Sir Petr se vrací/

Zase už celá nová! Lady Teazlová, lady Teazlová, tohle já trpět nebudu!

Lady Teazlová Sire Petře, sire Petře, trpte si to nebo netrpíte, to je vaše věc. Moderní žena nemusí nikomu skládat účty, když se provdá.

Sir Petr To se vám povedlo, madam. Tak tedy manžel nemá do ničeho co mluvit a nemá žádnou pravomoc.

Lady Teazlová Ovšemže ne! Jestli jste chtěl mít nade mnou nějakou pravomoc, měl jste mě adoptovat a ne si mě brát za ženu. Na adopci jste byl určitě starý až dost.

Sir Petr Starý až dost! - Už to mám zase na talíři! Tak abyste věděla, lady Teazlová: dost na tom, že mi ztrpčujete život svou povahou; ale abyste mě přivedla na mizinu svou marnotratností, to nepřipustím.

Lady Teazlová Marnotratností! Jistě nejsem o nic marnotratnější, než se na moderní ženu sluší.

Sir Petr Ne, ne, madam, nebudete už vyhazovat tolik peněz za zbytečný přepych! Kristepane, kdo to jakživ slyšel, nakoupit si v zimě do pokoje tolik květin, že by stačily proměnit v květinářství celý Pantheon, a pořádat o vánocích zahradní slavnost.

Lady Teazlová A můžu já za to, že květiny jsou za chladného počasí tak drahé? Našemu podnebí dávejte vinu, ne mně. Mně by taky bylo příjemnější, kdyby bylo po celý rok jaro a kdyby nám růže kvetly přímo pod nohama.

Sir Petr Rány boží, madam. Vy asi zapomínáte, v jakých jste žila poměrech, když jsem si vás bral.

Lady Teazlová Ale kdepak, nezapomínám. To byly moc nepříjemné poměry, jinak bych si vás přece nebyla vzala.

Sir Petr Ano, ano, madam, tehdy jste žila poněkud skromněji. Jen si připomeňte, lady Teazlová, jak jsem vás viděl poprvé: seděla jste ve vzorkovaných kartounových šatečkách u vyšívacího bubínku, vlasy jste měla hladce vyčesané a váš pokojíček byl kolem dokola ověšen výšivkami vaší vlastnoruční výroby.

Lady Teazlová Ó, na to se pamatuju moc dobře, i na ten nevšední život, co jsem vedla. Musela jsem dohlížet na dojení, starat se o drůbež, vyčesávat pejsánka tetý Debory...

Sir Petr Tak tak, madam, tak to bylo!

Lady Teazlová A ta povyražení každý večer: kreslit vzorečky na krajkové karnýry, které jsem pak neměla z čeho udělat, číst tetě kázání, nebo si sednout ke starému spinetu a ubrknat k spánku tatínka, když se unavený vrátil z honu na lišku.

Sir Petr To jsem rád, že máte tak dobrou paměť. Ano, madam, z takových zábav jsem vás vytrhl. A teď musíte mít vlastní kočár, na kozlíku tři napudrované lokaje, a v létě vás musí vozit do parku párek běloušů! Když jste si dřív chtěla někam vyjet, tak jste si musela sednout za tatínkova šafáře na zadek kobyly, kterou zapřahali do žebrínáku.

Lady Teazlová To ne, to jsem nedělala nikdy - na mou čest! K tomu šafáři a k té kobyle se nehlásím.

Sir Petr A co všechno jsem z vás udělal já? Udělal jsem z vás ženu moderní, bohatou, vznešenou, krátce řečeno: svou choť.

Lady Teazlová Ale ještě něco byste měl ze mě udělat, abyste si mě zavázal, a to...

Sir Petr Já vím, vdovu, víďte?

Lady Teazlová Inu...

Sir Petr Díky, madam. Ale nepřeceňujte se! I kdybyste mě svým hrozným chováním připravila o všechn klid, srdce mi z vás nepukne, to vám zaručuji. Nicméně jsem vám vděčen za laskavý pokyn.

Lady Teazlová Tak proč se pořád snažíte se mi zprotivit a proč mě peskujete za každou módní drobnůstku, kterou si koupím?

Sir Petr Prokristapána, madam, měla jste snad nějaké mód-

ní drobnůstky, když jste si mě brala?

Lady Teazlová Božítku, sire Petře, vy byste chtěl, abych nešla s módou?

Sir Petr No prosím, s módou! Copak jste věděla o módě, než jste si mě vzala?

Lady Teazlová Já myslím, že by vás mělo těšit, že vaši choť považují za ženu s vybraným vkusem.

Sir Petr No tohle ještě scházelo! Vkus! U sta hromů, madam, když jste si mě brala, tak jste neměla vkusu ani za mák!

Lady Teazlová To je ovšem pravda. Když jsem si vzala vás, nemůžu ani předstírat, že vkus mám, to připouštím. Ale teď, sire Petře, když jsme si odbyli svou každodenní výměnu názorů, smím jít, doufám, k lady Sneerwellové.

Sir Petr To je další věc, která se mi nelíbí: ta roztočilá společnost, s kterou jste se tam seznámila!

Lady Teazlová Dovolte, sire Petře, to jsou všechno lidé urození a majetní a nesmírně úzkostliví na svou pověst.

Sir Petr Až příliš úzkostliví, namouvěru! Starají se dokonce, aby kromě nich neměl to dobré jméno nikdo jiný. Sebranka je to! Ach, leckterý padouch, kterého vezli v popravčí káře, natropil méně zla, než tihle nactiutrhači, výrobci klepů a roznašeči vylhaných povídaček.

Lady Teazlová Prosím vás, snad nejste pro omezování svobody slova?

Sir Petr Ach, ti vás zpracovali! Už se vyrovnáte komukoli z té jejich party.

Lady Teazlová Nu, myslím, že jsem mezi ně zapadla docela slušně. Ostatně, vy jste slíbil, že také přijdete k lady Sneerwellové, sire Petře.

Sir Petr Dobrá, dobrá, zajdu tam. Ale jen proto, abych si tam ohlídal vlastní dobrou pověst.

Lady Teazlová To si ale musíte pospíšit, abyste přišel brzy po mně, nebo už bude pozdě. Tak sbohem!

Sir Petr No prosím, to jsem toho dokázal tím svým kázáním! Ale že jí to sluší, když mi tak na všechno odmlouvá! Z mé manželské autority si nedělá pranic, to je pravda, ale dává mi to najevo tak roztomile! Inu, když už ji nemohu přimět, aby mě milovala, ještě že mám aspoň to potěšení, že se s ní mohu pěkně pohádat. Já myslím, že nikdy není tak svůdná, jako když mě chce mermomocí dopálit! - No, svůdná... Ale aby mě někdy doopravdy svedla, to ne.

3. o b r a z

Pokoj u lady Sneerwellové.

/Na scéně lady Sneerwellová, paní Candourová, Crabtree, sir Benjamin, Josef Surface/

Lady Sneerwellová

Rozhodně to chceme slyšet!

Josef

Ano, ano chceme ten epigram.

Sir Benjamin

Ale vždyť je to taková hloupost! No řekni, strýče!

Crabtree

Ne, ne, bůh můj svědek, na to, že je to pouhá improvizace, je to velmi chytré.

Sir Benjamin

Napřed ale musíte, mé dámy, znát okolnosti, za kterých to vzniklo. Tak tedy, jednoho dne minulý týden polykala lady Curriclová v takovém kapesním kočárku prach v Hyde Parku a požádala mě, abych napsal pár veršů na její poníky. Stvořil jsem tohle:

Ach, to jsou šviháci, tihle dva poníci!

Vedle nich jsou chrapouni druzí koníci.

Šviháci, dojistá, toť pro ně jméno pravé:

nožek jsou štíhlých tak a hřívy tak plavé!

Crabtree

A to, dámy, sepsal, co by bičem práskl. A k tomu v sedle!

Josef

Učiněný Apollo na koni! Vážně, sire Benjamine.

Sir Benjamin

Ale to nestojí za řeč, pane, taková maličkost...

/Vstoupí lady Teazlová a Marie/

Candourová

To musíte opsat.

Lady Sneerwellová

Lady Teazlová, váš manžel se doufám taky ukáže?

Lady Teazlová Co nevidět bude k službám Vaší Milosti.

Lady Sneerwellová

Marie, dušinko, copak se tváříte tak vážně? Pojděte, zahrajete si piket s panem Surfacem.

Marie

Mě sice karty moc nebaví, ale když si to Vaše Milost přeje...

Lady Teazlová /pro sebe/ Jak to, že si jde sednout k ní? Já myslela, že uvítá příležitost, aby si promluvil se mnou, než přijde můj manžel.

Candourová

Tohle už přestává všechno! Vy jste takoví ostouzeči, že mezi vás přestanu chodit.

Lady Teazlová Copak se stalo, paní Candourová?

Candourová

Oni prosím nechtějí připustit, že naše přítelkyně slečna Vermillionová je hezká.

Lady Sneerwellová

Ó, to je nesporně roztomilá žena.

Crabtree

Těší mě, že si to myslíte, madam.

Candourová

Má takovou půvabnou čerstvou barvu.

Lady Teazlová Ovšem, když je čerstvě natřena.

Candourová

Ale fuť! Vsadila bych se, že její barva je přirozená. Sama jsem viděla, jak zbledla a zase zčervenala.

Lady Teazlová Na noc ona vždycky zbledne a ráno se jí červená zase vrátí.

Sir Benjamin

A nejen to, ona si pro ni může kdykoli poslat služku.

Candourová

Hahaha! Ach, kdybyste věděli, jak se mi tyhle

vaše řeči protiví! Ale její sestra, ta nesporně je, nebo aspoň byla velmi hezká.

Crabtree Kdo? Paní Evergreenová? Můj ty bože, vždyť té je šestapdesát, ne-li víc.

Candourová Tak to jí určitě křivdíte. Té je nejvýš padesát pět - a myslím, že ani na víc nevypadá.

Sir Benjamin Ó, podle toho, jak vypadá, se posuzovat nedá. To by člověk musel vidět, jak vypadá, když se nesnaží nějak vypadat.

Lady Sneerwellová

Prosím, možná že si paní Evergreenová skutečně dává práci, aby na sobě poopravila místa zpustošená časem. Ale ta její pečlivost je nepochybně lepší než ta ledabylost, s jakou zaplácává své vrásky vdova Ochrová.

Sir Benjamin Lady Sneerwellová, ona nemaluje tak špatně, ale když si ten svůj obličej upraví, nasadí si ho tak špatně na krk, že vypadá jako spravovaná socha. Znalec na první pohled pozná, že hlava je moderní, ačkoli trup je starožitnost.

Crabtree Hahaha! To se ti povedlo, synovče!

Candourová Hahaha! Sice jste mě rozesmál, ale nemám vás za to ráda. A co si myslíte o slečno Simperové?

Sir Benjamin Ta má velmi pěkné zuby.

Lady Teazlová To má. A proto také nechává ústa pořád trochu pootevřená - takhle! /Ukáže zuby/

Candourová Jak můžete být tak zlomyslná!

Lady Teazlová Jak to? Vždyť já přiznávám, že je to lepší než to, jak paní Primová zakrývá, že jí vpředu několik zubů chybí. Ta ústa stáhne, až jsou jen jako štěrbin v pokladničce na milodary. Asi takhle: Jak se máte, madam? Ovšemže, madam!

Lady Sneerwellová

Výborně, lady Teazlová! Vidím, že taky dovedete

být trochu jedovatá.

Lady Teazlová Když hájím přítelkyni, mám na to plné právo. Ale už je tu sir Petr. A máme po zábavě!

/Vstoupí sir Petr Teazle/

Sir Petr Váš nejoddanější dámy. /Pro sebe/ Bůh mi buď milostiv, celá ta cháska je tu pohromadě! Co slovo, to smrt jednoho dobrého jména.

Candourová To mám radost, že jste přišel, sire Petře! Ti tu zas někoho zkritizovali - a lady Teazlová nebyla o nic lepší než ti druzí.

Sir Petr A vám to jistě působilo pravá muka, paní Candourová, to si dovedu představit.

Candourová Když oni na nikom nenajdou nic dobrého. Nepřiznají ani, že naše přítelkyně paní Pursyová je dobračka.

Lady Teazlová Cože? Ta vykrmená vdova, co byla včera večer u paní Quadrillové?

Candourová To je její neštěstí, ten její objem. Však taky dělá všechno možné, aby se ho zbavila. Tak byste o ní neměla takhle mluvit.

Lady Sneervellová
Tak byste věru neměla.

Lady Teazlová Máte pravdu. Vždyť já vím, že si šněrovačku staví kladkostrojem. A v létě o poledni, když je největší žár, můžete ji vidět na jízdárně; sedí na malém, zavalitém poníku, vlasy má spletené do chocholů jako tambor a funí v plném trysku kolem lokola.

Candourová Děkuju vám, lady Teazlová, že jste se jí zastala.

Sir Petr Pěkné zastání, jen co je pravda.

Candourová Vážně, lady Teazlová je stejně přísný kritik jako slečna Sallowová.

- Rebtree Jenže ta má nejmíň právo kritizovat, ta pomačkaná stará škatule.
- Andourová Neměl byste ji tak příkře odsuzovat. Slečna Sallová je blízká příbuzná rodiny mého chotě a musíme k ní být shovívaví. Protože to není jen tak, když chce dospělá žena budit dojem děvčátka teprve šestatřicetiletého.
- Madam Sneerwellová Vždyť je pořád ještě půvabná. A že má slabý zrak, tomu se není co divit, když napíše tolik anonymních dopisů! Při svíče!
- Andourová Ovšem. A pokud jde o její způsoby, já si na mou čest myslím, že jsou neobyčejně půvabné, když uvážíme, že se jí nedostalo ani trochu vychování. Abyste totiž věděli, její matka byla modistka a její otec pekl v Bristolu cukroví.
- Mr Benjamin Ach, vy dvě jste k ní snad až příliš shovívavé.
- Mr Petr /pro sebe/ Hm, zatraceně shovívavé! A to jde o jejich vlastní příbuzné!
- Andourová Já, já nesnesu, aby přede mnou někdo pomlouval mé přátele. To právě pořád vyčítám své sestřence Oglové, a ta, jak víte, má skutečně právo, aby kritizovala půvaby druhých lidí.
- Rebtree Ta určitě! Sama vypadá jako vykopávka.
- Andourová Dovolte, paní Oglová, to je...
- Mr Petr Odpusťte, madam, ale když vám řeknu, že ta dáma je moje velmi dobrá přítelkyně, doufám, že aspoň vy ji nebudete - hájit.
- Madam Sneerwellová Hahaha! To se vám povedlo, sire Petře! Jste vy ale ukrutník. Abyste žertoval sám, na to jste příliš flegmatický, a abyste ostatním dovolil vtipkovat, na to jste příliš velký mrzout.
- Mr Petr Ach madam, pravý vtip je mnohem příbuznější laskavosti, než si Vaše Milost uvědomuje.

Lady Teazlová Tak jest, sire Petře. Já si dokonce myslím, že vtip a laskavost jsou tak blízcí příbuzní, že nikdy nemůžou uzavřít manželství.

Sir Benjamin Nebo je naopak považujeme za manžely, madam, protože je člověk vidí zřídka kdy spolu.

Lady Teazlová Sir Petr je takový nepřítel pomlouvání, že by je nejraději dal zakázat zákonem.

Sir Petr Přísímbůh, madam, kdyby parlament posuzoval hon na dobrá jména stejně přísně jako posuzuje pytláčení na velkostatcích, a kdyby odhlasoval zákon na ochranu neposkvrněné pověsti, jsem jist, že by mu mnoho lidí bylo vděčno.

Lady Sneerwellová
Božíčku, sire Petře, vy byste nás chtěl zbavit našich výsad?

Sir Petr Madam, ubíjet poctivá jména a pořádat štvánice na dobrou pověst by mělo být dovoleno jen kvalifikovaným starým pannám a zklamáním vdovám.

Lady Sneerwellová
Jděte, vy ohavo!

Landourová Ale na ty, kteří jen opakují, co slyšeli, byste snad nebyl tak přísný?

Sir Petr Ty bych stíhal stejně.

Trabtree Jenže, podle mého názoru, se ještě nikdy nevyskytla pomluva, která by neměla nějaký podklad.

Lady Sneerwellová
Pojďte, dámy, zahrajeme si karty ve vedlejším pokoji.

/Vstoupí sluha a něco šeptá siru Petrovi/

Sir Petr Hned přijdu.

/Sluha odejde. Sir Petr pro sebe/

Nepozorovaně zmizím.

Lady Sneerwellová

Sire Petře, snad nás neopouštíte?

Sir Petr

Vaše Milost mě musí omluvit. Odvolává mě velmi důležitá věc. Ale nechávám tu své dobré jméno.
/Odejde/

Sir Benjamin

Namouvěru, lady Teazlová, to je divný pavouk, ten sir Petr. Mohl bych vám o něm povídat historky, které by vás srdečně rozesmály, kdyby to nebyl váš manžel.

Lady Teazlová Prosím vás, na to se neohlížejte a vypravujte!

/Odejdou všichni mimo Josefa a Marii/

Josef

Vidím, Marie, že vám se tahle společnost moc nezamlouvá.

Marie

A vy se tomu divíte? Jestli vtipnost a duchaplnost se vždycky musí pošklebovat nedostatkům a nehodám lidí, kteří nám neudělali nic zlého, pak ať jsem radši nudná a nevtipná.

Josef

Oni však nejsou tak zlí, jak se zdají. V jádře nejsou zlomyslní.

Marie

Pak ovšem je to jejich chování ještě hanebnější. Protože ty své jedovaté jazyky by mohli omluvit jedině v tom případě, kdyby byli zlí a krutí a a každého nenáviděli.

Josef

Máte pravdu, madam. I já jsem odjakživa té zásady, že člověk, který svévolně rozšiřuje hanebnou pravdu, je mnohem větší bídák než ten, kdo jen ze msty někoho křivě nařkne. Ale, Marie, jak můžete mít tolik soucitu s jinými a ke mně jedinému být tak nelaskavá?

Marie

Už zase začínáte? To mi chcete úplně zkazit náladu?

Josef

Ach Marie, vy byste se mnou takhle nejednala, kdyby ten zhýralec Karel...

Marie Tak tímhle jste si u mě neposloužil. Co ke Karlovi cítím, to nechme stranou. Ale když vidím, že se k němu chová bezohledně i jeho vlastní bratr, tak považuju přímo za svou povinnost ho neopouštět.

Josef Neodcházejte ode mne tak rozhněvaně, Marie. Při všem, co je mi svaté, přísahám... /Pokleká/

/Vstoupí lady Teazlová/

/Pro sebe/ Probůh, lady Teazlová! /Hlasitě Marii/ Nesmíte, ne, to nesmíte, protože já si lady Teazlové opravdu velice vážím...

Marie Lady Teazlová!

Josef ... a kdyby ji měl sir Petr podezřívát...

Lady Teazlová /přistoupí blíže/ Co to znamená, prosím? Plete si snad Marii se mnou? Dítě, ptají se po vás ve vedlejším pokoji!

/Marie odejde/

Co to všechno znamená, prosím?

Josef Ó, věci velmi neblahé! Marie nějak vytušila, jaké city chovám k vám a pohrozila mi, že se svěří se svým podezřením siru Petrovi. A já se zrovna pokoušel jí domluvit, když jste vstoupila.

Lady Teazlová Tak! A to každému vždycky domlouváte vkleče?

Josef Myslel jsem si, že s trochou bombastu... Ale kdypak se přijdete podívat na tu mou sbírku motýlů, lady Teazlová?

Lady Teazlová Ne, ne. Začínám si myslet, že by to bylo nerozumné. Víte přece, že vám jako milenci nedovolím nic, než kolik je třeba, abych vyhověla módě.

Josef To je pravda - jsem jen pouhý platonický přítel, na jakého má právo každá vdaná žena.

Lady Teazlová Ovšem, člověk přece nesmí být nemoderní. Přesto

však ve mně pořád ještě zbývá tolik venkovských
předsudků, že i kdyby mě sir Petr sebevíc rozči-
lil, nikdy by mě nedohnal k tomu, abych...

Josef ... se pomstila, jak je ve vaší moci. Budiž,
tleskám vaší umírněnosti.

Lady Teazlová Jděte, vy licoměrníku! Ale budou nás postrádat
- pojďte, vrátíme se k ostatním!

Josef Neměli bychom se však vracet spolu.

Lady Teazlová Dobrá, ale abyste tu nečekal zbytečně! Marie si
nepřijde poslechnout vaše další domluvy, za to
vám ruším. /Odejde/

Josef Teď jsem v pěkné kaši, jen co je pravda. Původně
jsem se chtěl jenom vlichotit do přízně lady
Teazlové, aby se nestavěla nepřátelsky k mým plá-
nům s Marií. A teď je ze mě, ani nevím jak, její
mileneček. Tohle nemůže dobře dopadnout! Proč já
se jen tolik snažil získat si pověst člověka vy-
soce charakterního? To mě přivedlo do tolika ni-
čemných lotrovin, že i na mě je to už trochu moc.
/Odejde/

4. o b r a z

Pokoje v domě sira Petra.

/Vstupuje sir Oliver Surface s Row-
leyem/

Sir Oliver Hahaha. Tak můj starý kamarád se oženil, co? A
s mladou husičkou z venkova! Hahaha! To bylo ře-
čí, že se zanic na světě nevzdá své mládenecké
svobody - a najednou je z něho manžel!

Rowley Teprve sedmý měsíc.

Sir Oliver Takže je už přes půl roku v očištění. Chudák Petr!
A vy říkáte, že se nadobro zřekl Karla? Že se
s ním vůbec nestýká?

Rowley Především proto, že na něj žárlí. To podezření
mu náočkovala klevetnická společnost ze soused-
ství. Ale ať je pravda jakákoli, já věřím, že
jestli se lady Teazlová vskutku o jednoho z těch
bratří zajímá, je tím vyvolerým spíš Karlův bratr.

Sir Oliver No, jestli Karel neprovedl nějakou vyloženou lam-
párnu, tak ty jeho dluhy zaplatím.

Rowley Tak synovi mého dobrého starého pána přece jen
zůstal jeden přítel.

Sir Oliver Copak můžu zapomenout, co jsem sám v jeho le-
tech vyváděl? A můj bratr, jeho táta... cha! chá!
Ten nebyl o nic lepší.

Rowley Tady je sir Petr.

Sir Oliver Tohle že je Petr? Pánbůh mě netrestej, z toho
kouká ženáč na sto honů!

/Vstoupí sir Petr/

Sir Petr Olivere, kamaráde drahý!

Sir Oliver Petře! Pánbůh ví, že jsem rád, že tě vidím v po-
řádku.

- Sir Petr Ach, to je doba, co jsme se neviděli! Patnáct let, Olivere!
- Sir Oliver Tak ty ses oženil, no co se dá dělat? Ale ode mě blahopřání nečekej!
- Rowley /tiše siru Oliverovi/ Opatrně, pane, prosím vás!
- Sir Oliver /si odkašle/ Tak jeden z mých synovců je darebák, co?
- Sir Petr Bohužel, to je ztracený člověk. Ale zato jeho bratr ti všechno vynahradí: Každý o něm říká jen to nejlepší.
- Sir Oliver To nerad slyším. Má moc dobrou pověst, aby to byl doopravdy poctivec. Každý o něm říká jen to nejlepší! Pff, to teda znamená, že se zrovna tak hluboce klaní lumpům a pitomcům jako lidem chytrým a charakterním.
- Sir Petr Snad mu nechceš vytýkat, Olivere, že si nenadělal nepřátele?
- Sir Oliver Ovšemže chci, jestli má dost předností, aby si nepřátele zasloužil.
- Sir Petr Dobrá, dobrá, až ho poznáš, uvidíš, že mám pravdu. Slyšet ho mluvit, to je požitek; hlásá nejvznešenější zásady.
- Sir Oliver Se zásadami ať jde k čertu! Jestli mě přivítá s pusou plnou mravoučných frází, tak mi bude okamžitě nanic. Ale aby nebylo mýlky, Petře: jestli Karel má něco na svědomí, tak ho obhajovat nebudu. Chci si prostě oba ty mládence otukat sám. A už jsme se s přítelem Rowleyem dohodli, jak na to.
- Sir Petr Josef je poctivec, na to vsadím krk.
- Sir Oliver Nech toho, prosím tě, nebo mi ho zprotivíš, dřív než ho uvidím. A na toho druhého nebuď tak přísný. Mě by to ani tak moc nemrzelo, kdyby se kapánek utrhl ze řetězu! To já vidím nerad, když se na mládí přilepí předčasná rozšafnost. Ta je ja-

ko břechťan. Ten když se ovine kolem mladého stromečku, tak ho úplně zmrzačí.

Sir Petr Tak co tedy máte za lubem?

Rowley Pamatujete se, pane, že jsem s vámi před časem mluvil o jistém muži, který se jmenuje Stanley?

Sir Petr Jen mlhavě.

Rowley Tak ten Stanley je blízký příbuzný obou bratří ze strany jejich matky. Býval kdysi obchodníkem v Dublinu, ale řada nezasloužených pohrom ho přivedla na mizinu. Z vězení dlužníků požádal písemně o pomoc jak pana Josefa, tak i Karla.

Sir Petr Dobrá, ale jak se má Oliver...?

Rowley No, já oběma bratřím oznámím, že Stanley dostal povolení, aby se osobně obrátil o pomoc ke svým přátelům. A ježto ani Karel, ani Josef Stanleyho nikdy neviděli, sir Oliver se za něho bude vydávat, a tak bude mít skvělou příležitost posoudit přinejmenším jejich dobrotu.

Sir Petr Dobrá, dobrá, udělejte si tu svou zkoušku, když chcete. Ale teď si pojďme, Olivere, připít na šťastné shledání!

Rowley Ještě okamžik, pánové. Objednal jsem jednoho chlapíka, který může dát siru Oliverovi nejlepší zprávy o Karlových dlužích.

Sir Petr A kde ho máte?

Rowley Čeká dole.

Sir Petr Tak nám ho přiveďte.

Rowley /volá na sluhu/ Požádejte pana Monga, aby přišel nahoru.

Sir Petr Ale jak můžete vědět, že bude mluvit pravdu?

- Bowley Přesvědčil jsem ho, že jen štědrost sira Olivera mu může nahradit částky, které půjčil Karlovi. Můžeme se tedy spolehnout, že bude už ve vlastním zájmu pravdomluvný. A pro vás, sire Petře, mám také důležité důkazy: mám v rukou jistého Snaka, kterému jsem přišel na věci, zavanějící padělatelstvím. Toho Snaka vám brzy přivedu, abych rozptýlil vaše podezření, pokud jde o Karla a o vaši choť.
- Sir Petr O téhle věci jsem už toho slyšel.
- /Vstupuje Mong/
- Bowley Pan Mong. Sir Petr, sir Oliver!
- Sir Oliver Slyšel jsem, pane, že v poslední době máte důležité obchodní jednání s mým synovcem Karlem.
- Mong Ano, sire Oliver, dělám pro něj, co můžu. Jenže on byl na mizině dřív, než mě požádal o pomoc.
- Sir Oliver To je směla. Neměl jste tedy možnost ukázat, co umíte.
- Mong Vůbec ne. Mel jsem to potěšení seznámit se s jeho trampotami, až když měl o několik tisíc méně než nic.
- Sir Oliver Ale věřím, pane Mongu, že i tak jste pro něj udělal, co bylo ve vaší moci.
- Mong Ovšem, a on je si toho vědom. Zrovna dnes večer mu mám přivést jednoho pána, který ho nezná, a tak mu, doufám, půjčí nějaké peníze.
- Sir Petr Cože? Copak ještě existuje člověk, od kterého si Karel nic nevypůjčil?
- Mong Ano, pan bankéř Premium.
- Sir Petr Oliver, já mám nápad! - Říkáte, že Karel toho pana Premia nezná?
- Mong Vůbec ne.

- Sir Petr Tohle ti, Olivere, dává lepší příležitost jak se přesvědčit o Karlovi, než ta omšelá romantická báchorka o chudém příbuzném. Jdi s panem Mongem, vydávej se za toho Premia, a ručím ti za to, že uvidíš svého synovce v celé jeho slávě.
- Sir Oliver To se mi zamlouvá. A jako starý Stanley můžu pak navštívit Josefa.
- Sir Petr Ovšem, to můžeš.
- Rowley Takhle bude Karel ovšem v nevýhodě, to je jisté. Ale prosím! Mongu, vy jistě siru Petrovi rozumíte a budete mlčet.
- Mong Můžete se na mne spolehnout. /Dívá se na hodinky/ Už bych tam měl pomalu jít.
- Sir Oliver Ale ještě něco: nejsem na lichváře moc elegantní?
- Sir Petr Vůbec ne. Dokonce by se k tvé roli hodilo, kdybys přijel ve vlastním kočáře. - Viďte, Mongu?
- Mong Zajisté.
- Sir Oliver No dobrá, ale jak se mám vyjadřovat? Jistě existuje nějaká zvláštní lichvářská hantýrka.
- Sir Petr Hlavní je mít notně přehnané požadavky. Viďte, Mongu?
- Mong Ano, to je hlavní.
- Sir Oliver Budu neúprosný, na to se spolehněte. Budu chtít přinejmenším osm nebo deset procent úroků.
- Mong Osm nebo deset? To by vás okamžitě prokouknul.
- Sir Oliver No pozdravpánbůh! Tak kolik teda?
- Mong To záleží na okolnostech. Když se ukáže, že tu výpomoc neshání zvlášť horlivě, měl byste žádat

pouhých čtyřicet nebo padesát procent. Ale jestli je v pořádné tísní a potřebuje ty peníze velmi naléhavě, můžete žádat i dvakrát tolik.

Sir Petr No vidíš, konečně se naučíš obchodovat, Oliveri!

Sir Oliver A jak výnosně!

Mong A potom: vy sám ty peníze nemáte, rozumějte! Jste nucen si je pro něj vypůjčit od jednoho přítele.

Sir Oliver Aha! Tak já si je vypůjčím od přítele!

Mong A ten váš přítel je chlap bez kouska slitování. Za to vy ovšem nemůžete.

Sir Oliver Můj přítel je chlap bez kouska slitování, vida.

Mong Ano. A on sám nemá zrovna ty peníze doma a je nucen prodat narychlo cenné papíry...

Sir Oliver Ovšem s velikou ztrátou!

Mong Výborně!

Sir Petr Na mou duši, Oliveri, totiž pane Premie, za chvíli budete v téhle živnosti mistrem!

Sir Oliver Ale pojďme. Další pokyny mi dáte cestou.

/Sir Oliver a Mong odejdou/

Sir Petr Tak teď, doufám, mi dá sir Oliver za pravdu. Vy Karlovi nadržujete, pane Rowley.

Rowley To ne, sire Petře.

Sir Petr No, příležitostně mi přiveďte toho Snaka.

/Rowley odejde/

Kéž bych svou ženu a Karla podezíral neprávem. Ale proč já se vlastně nesvěřil s touhle věcí

příteli Josefovi? S tím se musím poradit - ten mi upřímně poví, co na tom je pravdy. Á, Marie!

/Vstoupí Marie/

No, dítě, doprovodil tě pan Surface?

Marie

Ne, pane, měl naštěstí jiné závazky.

Sir Petr

Nenapadlo tě, Marie, když se tak bavíš s tím roztomilým mladým mužem, jakou odměnu zasluhuje za to, že je ti tak oddán?

Marie

Vy mě nutíte, sire Petře, abych vám jasně řekla, že mezi mými obdivovateli není ani jediný, kterému bych nedala přednost před panem Josefem Surfacem.

Sir Petr

Karlovi bys dala přednost. Jeho neřesti a jeho blázniviny ti zřejmě učarovaly.

Marie

Sire Petře! Já jsem vás poslechla a ani se s ním nestýkám, ani si s ním nedopisuju. Všechno to, co jsem o něm slyšela, mě bohužel přesvědčilo, že si nezaslouží, abych se o něj dál zajímala. Ale vím taky, jaké má starosti a je mi ho líto. A to snad není žádný hřích.

Sir Petr

Dobrá, lituj si ho, jak chceš, ale srdce a ruku věnuj tomu, kdo je jich hoden.

Marie

Jeho bratrovi nikdy!

Sir Petr

Dejte si pozor, madam! Vy ještě nevíte, co je poručnická autorita. Nenuťte mě, abych vám ji předvedl.

Marie

Sire Petře! Otec mi ve své závěti nařídil, že někdy čas musím ve vás vidět jeho zástupce. Já se snažím být poslušná, ale pamatujte si, že jestli mě budete nutit, abych si zničila celý život, tak vás poslouchat přestanu! /Odejde/

Sir Petr

Jestlipak je na světě člověk, který má na bedrech takový kříž jako já? Všecko se spiklo proti mně. Ani ne čtrnáct dní potom, co jsem se zapletl do

manželství, zemřel najednou Mariin otec. Byl to zdravý a veselý chlapík a umřel určitě naschvál, jen pro to zlomyslné potěšení, že mi zůstane na krku jeho dcera.

/Lady Teazlová si prozpěvuje za scénou/

Á, tady je má věrná choť! A zdá se, že je ve výtečné náladě. Jak já bych byl šťastný, kdybych ji mohl přimět, aby mě měla ráda, aspoň trošičku!

/Vstoupí lady Teazlová/

Lady Teazlová Božíčku, sire Petře, snad jste se nehádal s Marií! Z toho já nic nemám, když jste ve špatné náladě a já u toho nejsem.

Sir Petr Ach, lady Teazlová, to je přece ve vaší moci, abyste mě kdykoli přivedla do dobré nálady.

Lady Teazlová Kéž by to byla pravda! Protože zrovna teď bych chtěla, abyste byl roztomilý a něžný. Buďte teď v dobré náladě a dejte mi dvě stě liber! Dáte?

Sir Petr Dvě stě liber! To nesmím být nikdy v dobré náladě zadarmo? Ale mluvte se mnou vždycky takhle, a ať se propadnu, jestli vám budu moci něco odepřít. Dostanete ty dvě stovky, ale potvrďte mi dlužní úpis pečeti. /Dožaduje se polibku/

Lady Teazlová Ale jděte - - - vlastnoruční potvrzení snad postačí. /Podává mu ruku/

Sir Petr A už mi nikdy nebudete vyčítat, že jsem vám nezajistil nezávislost. Chystám pro vás překvapení... Ale budeme spolu vždycky vycházet takhle, ano?

Lady Teazlová To záleží na vás. Mně je to jedno, kdy se přestanete hádat, jen když vy uznáte, že jste poražen.

Sir Petr Dobrá, příště se tedy hádejme o to, kdo dřív ustoupí.

Lady Teazlová Ta dobrá nálada vám velice sluší. Vypadáte teď jako před naší svatbou, když jste se se mnou pro-

chážíval pod jilmy a vyprávěl mi, jaký jste býval zamlada záletník; a když jste mě brávil za bradičku, ba, to jste dělával, a ptával jste se mě, jestli myslím, že bych mohla mít ráda starouška, který by mi pranic neodepřel. Že to tak bylo?

Petr Ovšem, ovšem, a vy jste bývala samá laskavost a pozornost.

lady Teazlová Ano, bývala, a vždycky jsem vás brala v ochranu, když vás mí známí pomlouvali a dělali si z vás legraci.

Petr Jistě?

lady Teazlová Ano. A když má sestřenka Žofie o vás říkala, že jste stará mumie a smála se mi, že se hodlám provdat za člověka, který by mohl být mým dědečkem, já vás vždycky hájila. Odpovídala jsem, že já vás za takového šereďu nepovažuji a že z vás jistě bude hodný manžilek.

Petr A dobře jste prorokovala. Teď z nás bude nejšťastnější párek...

lady Teazlová A nikdy se už nebudeme přít?

Petr Ne, nikdy. To ovšem musíte velmi vážně krotit svůj temperament, drahá lady Teazlová. Protože, drahoušku, všechny ty vaše hádčičky, jen si vzpomente, miláčku, jste vždycky začala vy.

lady Teazlová Račte prominout, sire Petře, vy jste mě vždycky vyprovokoval.

Petr No tak, anděli můj! Pozor! Odmlouvání, to není ta nejlepší cesta, jak si udržet přátelství.

lady Teazlová Tak sám neodmlouvejte, miláčku!

Petr Tak prosím!. Vy... vy nepřestanete! Copak si neuvědomujete, živote můj, že zas už děláte právě to, co mě vždycky rozzlobí?

lady Teazlová No, budete-li se zlobit takhle bezdůvodně, můj milý...

Sir Petr Tak vy se chcete zase hádat!

Lady Teazlová Já určitě ne, ale budete-li takhle popudlivý...

Sir Petr No prosím! Kdo začíná?

Lady Teazlová To se rozumí, že vy. Já neřekla nic - ale s vámi se to prostě nedá vydržet.

Sir Petr Ne, ne, madam, s_vámi se to nedá vydržet.

Lady Teazlová Jste přesně takový, jak to o vas prorokovala sestřenka Žofie.

Sir Petr Vaše sestřenka Žofie je drzý a nevychovaný spratek.

Lady Teazlová Taková mumie, a bude urážet mé příbuzné!

Sir Petr Teď je mi jasné, madam, že jste o mě nestála ani za mák, a já byl šílenec, že jsem si vás bral - takovou prohnanou venkovskou koketu, která dostala košem od poloviny počestných statkářů ze sousedství.

Lady Teazlová A já byla určitě blázen, že jsem si brala vás - takového opelichaného dědka, který byl v padesátí jen proto svobodný, že nemohl najít žádnou, která by ho chtěla!

Sir Petr Ale, ale, madam! Vy zrovna jste mě vyslechla s velkou radostí. To proto, že jste do té doby takovou nabídku vůbec neslyšela!

Lady Teazlová Že ne? Neodmítla jsem snad sira Tivyho Terriera, o kterém mi kdekdo říkal, že by byl mnohem lepší partie? Ten byl ze zrovna tak dobrého rodu jako vy, a když my dva jsme se vzali, tak si zlámal vaz.

Sir Petr Tak - a teď jsem s vámi hotov, madam! Jste bezcitná nevděčnice! Už věřím, že jste schopna každé špatnosti. Ano, madam, teď už věřím tomu, co se povídá o vás a o Karlovi, madam. Ano, madam, o vás a o Karlovi se, jistě ne bez důvodů...

Teazlová Dejte si pozor, sire Petře! Z takových věcí mě raději neosočujte! Nebo vám dám příčinu k podezření, na to vás upozorňuji.

Petr Tak dobrá, madam! Tak dobrá! Zažádáme o oddělené bydliště, jestli chcete. Ano! Nebo se dáme rozvést! Budu aspoň výstražným příkladem pro všechny staré mládence. Dáme se rozvést, madam.

Teazlová Souhlasím! Souhlasím! Takže jsme zase jednou za jedno, sire Petře, a může z nás být ten nejšťastnější párek, který se už nebude nikdy hádat, vidíte? Hahaha! Ale vy se chystáte zuřit, jak vidím, a já bych vás zbytečně uklidňovala. Tak raději pa pa! /Odejde/

Petr Tisíc hromů a blesků! Copak se mi nepodaří rozlobit taky jednou ji? Jsem já to kus nešťastníka! Ale to jí trpět nebudu, aby se tak spoléhala na ten svůj klid. Ne! Ať mi třeba zlomí srdce, ale o ten klid ji jednou připravím.

O p o n a

5. o b r a z

Koj s rodinnými portréty v domě Karlově.

/Karel Surface, sir Harry Bumper
a Careless kouří a popíjejí/

Karel Já vám říkám, že žijeme ve staletí katastrofálního
úpadku. Lidi přestávají pít!

Careless Svata pravda. A společnost tím nesmírně trpí.
Místo duchaplnosti, jakou probouzelo třeba takové
burgundské, vládne teď u stolu zábava podobná
té minerálce, na kterou se lidi dali. Ta sice taky
šumí a pění jako šampaňské, ale nemá jeho jiskru
a chuť.

Harry Ale co má dělat člověk, který má radši hazard
než pití?

Careless Jako ty, co? Harry totiž pije tak odporně stříd-
mě jen kvůli karbanu. Ten má teď hráčskou dietu.

Karel Na to teda pěkně doplatíš! Když budeš trénovat
koně pro dostihy, tak ho přece nebudeš odhánět
od žlabu. Já aspoň mám ve hře největší štěstí,
když jsem trošku pod párou. Dejte mi dost vína -
a jakživ neprohráju; nebo si aspoň z prohry ne-
budu nic dělat, což je přece totéž.

Careless No bodejť.

Karel A pak; alkohol, to je přece zkušební kámen, podle
kterého člověk pozná, jak to má se srdcem. Vypij
tucet pohárů na zdraví tuctu krasavic, a ta, kte-
rou i potom máš pořád před očima, to je ta, co
ti učarovala na celý život.

Careless Tak nám už konečně pověz, která tobě učarovala!

Karel Tak zvedněte číše, mizerové! Ať žije... Marie!

Harry Marie? Která Marie?

Harrel Čert vem příjmení! To není důležité, to stejně není uvedeno v kalendáři lásky.

Harreless /zpívá/

Miluju chudobkustejně jak růži,
slzy a závoje stejně jak smích,
havraní vlasy a osmahlou kůži
stejně jak výstřihy s ňadry jak sních.

Refrén:

Pít se má jen
na krásu žen,
přípitek zaslouží ženy všech jmen.

Ať žije panenka, která se brání,
když ji chceš pohladit, kde není stín,
ať žije ochotná, zkušená paní,
která už dobře ví, k čemu má klín.

Michni Refrén:

Pít se má jen
na krásu žen,
přípitek zaslouží ženy všech jmen.

Harreless Těším se na každou, ať už mi chystá
sto dveří dokořán anebo mříž,
ať je s ní budoucnost temná či jistá,
na zdraví každé z žen zvedám svou číšť.

Michni Refrén:

Pít se má jen
na krásu žen,
přípitek zaslouží ženy všech jmen.

Harrel, Harry Výborně! Výborně!

/Vstoupí sluha a pošeptá něco Karlovi/

Harrel Pánové, musíte mě na okamžik omluvit, přišel jeden lichvář a jeden bankéř - objednal jsem si je.

Careless Pojď, Harry, vedle jsou kostky. Až to dojednáš, Karle, přijď za námi.

Karel Přijdu!

/Sir Harry odejde. Careless jde za ním. Karel ho zadrží/

/Karel sluhovi/ Tripe, přiveď ty pány. /Carelessovi/ Carelessi! Tebe budu možná potřebovat.

Careless Všechno ti podepíšu, směnku, dlužní úpis, mně je to jedno. /Odejde/

/Vstoupí sluha, sir Oliver a Mong/

Karel Jen dál, ctihodný Mongu. Račte vstoupit, pane Premie - tak se ten pán jmenuje, víďte, Mongu?

Mong Ano, pane!

Karel /sluhovi/ Přistav židle, Tripe! /Siru Oliverovi/ Posadte se, pane Premie! /Sluhovi/ Sklenky, Tripe!

/Sluha přistaví židle, podá sklenky a odejde/

Sedněte si, Mongu! Pane Premie, navrhuji přípitek: "Na úspěch lichvářů!"

Mong "Na zdraví dlužníků!"

Sir Oliver Ať mají úspěch a zdraví, jaké zasluhují.

/Všichni pijou/

Mong Pane, tohle je pan Premium, pán až úzkostlivě poctivý a spolehlivý. Vždycky udělá, co slíbí. Pane Premie, tohle je...

Karel Nechte toho. Pane Premie, zkrátka a dobře, pokládám vás za rozumného starouška, který mi může půjčit. Já jsem takový hlupák, že vám dám třeba padesát procent, jen abych ty peníze dostal. A vy jste jiste takový darebák, že vezmete i sto, když je ze mě vytáhnete. Tak pane, teď se známe

a můžeme bez všech obřadností přistoupit k vlastnímu obchodu.

/Opět si všichni připíjejí/

Mr Oliver Tomu říkám upřímnost, na mou čest! Vidím, pane, že si nepotrpíte na poklony.

Mrrel Ne, ne. V obchodě považuji za nejlepší naprostou otevřenost. /Opět pije/

Mr Oliver To se mi na vás líbí. Ale v jednom se mýlíte. Já sám peníze nemám. Doufám však, že bych je mohl opatřit od jistého přítele. Jenže to je chlap bez kouska slitování. Vidíte, Mongu! A musí prodat cenné papíry, aby vám mohl posloužit. Vidíte, Mongu?

Mrrel Ano, ano. Víte, že já vždycky mluvím pravdu a lež se mi oškliví.

Mrrel Správně. Kdo mluví pravdu, tomu se obyčejně lež oškliví. Ale to jsou všechno zbytečné řeči, pane Premie. Já přece vím, že peníze se nedají koupit bez peněz.

Mr Oliver Dobrá. Ale jakou mi můžete dát záruku? Půdu, tuším, nemáte?

Mrrel Jen tu, která je za okny v květináčích.

Mr Oliver A což cenné papíry?

Mrrel Jen rodokmeny svých psů a koní. Ty jsou dost cenné. Ale pane Premie, copak vy nevíte, jaké mám příbuzenstvo?

Mr Oliver Abych řekl pravdu, to vím.

Mrrel Pak jistě víte, že mám po čertech bohatého strýčka ve Východní Indii, sira Olivera Surface, po kterém budu dědit.

Mr Oliver Že máte zámožného strýce, to jsem slyšel. Ale jak to dopadne s dědictvím po něm, to přece nemůžete vědět.

- Karel Ale ano, můžu - to je hotová věc. Říká se, že jsem jeho miláček a že mi odkáže všechno.
- Sir Oliver Jděte, o tom slyším poprvé.
- Karel Věřte tomu, je to tak! Viďte, Mongu?
- Mong Ó, ano, to mohu odpřisáhnout.
- Sir Oliver /pro sebe/ Na mou duši, oni mě ještě přesvědčí, že jsem pořád v Bengálsku.
- Karel Jestli vám to vyhovuje, pane Premie, nabízím vám jako záruku svůj dědický podíl po siru Oliverovi.
- Sir Oliver To je ta nejhorší záruka, jakou mi můžete nabídnout. To bych mohl taky žít do sta let a s tou pohledávkou se nikdy neshledat.
- Karel Ale ano! Jakmile sir Oliver umře, můžete si ke mně přijít pro peníze.
- Sir Oliver To bych byl, myslím, nejnevítanější věřitel, jakého jste kdy měl.
- Karel Vy se asi bojíte, že sir Oliver má příliš dobrý kořínek.
- Sir Oliver To ani ne. Ačkoli jsem slyšel, že je zdravý a čilý jako rybička.
- Karel Tak to máte špatné zprávy. Kdepak, tamější podnebí ho notně pošramotilo, chudáka strýce Olivera. Ano, ano, říká se, že to s ním jde z kopce. A prý se v poslední době tak změnil, že by ho ani nejbližší příbuzní nepoznali.
- Sir Oliver Hahaha....! Tak on se změnil, že by ho ani nejbližší příbuzní nepoznali.
- /Karel mu nalévá/
- Hahaha - to se povedlo - hahaha!
- Karel Hahaha! - To rád slyšíte, co, Premiíčku?

- Sir Oliver Ne, to právě slyším nerad.
- Karel Ale rád, hahaha! Protože to znamená, že máte lepší vyhlídky na zaplacení.
- Sir Oliver Ale já slyšel, že sir Oliver přijede sem. Říká se dokonce, že už přijel.
- Karel Nesmysl! Já to snad musím vědět líp než vy, jestli přijel nebo ne. Kdepak, spolehněte se, ten je v téhle chvíli někde na Kalkutě. Viďte, Mongu!
- Mong Určitě.
- Sir Oliver To je sice pravda, že vy byste to měl vědět líp než já. Ale já mám tu zprávu z velmi spolehlivého pramene. Viďte, Mongu?
- Mong To máte, pane. Z velmi spolehlivého pramene.
- Sir Oliver Jestli dobře rozumím, pane, vy potřebujete pár stovek okamžitě, že? Nemáte tedy něco, co byste mohl prodat?
- Karel Co například?
- Sir Oliver Já jsem slyšel, že váš otec měl ohromné množství zlatého a stříbrného nádobí.
- Karel Božínku, to už je dávno pryč!
- Sir Oliver /pro sebe/ To je hrůza! Všechny rodinné poháry z dostihů a spolkové číše pryč! /Hlasitě/ Tvrdí se také, že jeho knihovna byla velmi cenná a obsáhlá.
- Karel Ano, to byla. Až příliš obsáhlá pro jednotlivce. A já nebyl nikdy sobec, a tak jsem si říkal, že by to byl hřích, nechávat si tolik učeností jen pro sebe.
- Sir Oliver /pro sebe/ Pánbůh se mnou! Knihy, které se dědily z generace na generaci! /Hlasitě/ Prosím vás, co se stalo s těmi knihami?

- Karel To se musíte zeptat aukcionáře, pane Premie. To myslím, ani Mong neví.
- Mong O knihách já nevím nic.
- Sir Oliver Tak se mi zdá, že z rodinného majetku nezbylo nic, že?
- Karel Moc toho opravdu nezbylo. Vlastně jen rodinná galerie. Jen tihle mí předkové, co tu vidíte. Máte-li zájem o staré obrazy, můžete je mít za babku.
- Sir Oliver Cože? Prokristapána, snad byste neprodal své prarotce?
- Karel Všechny je prodám. Tomu, kdo dá víc.
- Sir Oliver Svě prastrýce a pratety?
- Karel Ano. A pradědečky a praprababičky taky.
- Sir Oliver /pro sebe/ Teď jsem s ním hotov! /Hlasitě/ Hrom do vás, copak váš vlastní rod pro vás nic neznamená?
- Karel Nerozčilujte se, můj milý bankéříčku! Neutrátíte své peníze pro nic za nic, to je to hlavní, a o nic jiného se nestarejte.
- Sir Oliver Tak dobře, koupím. Myslím, že najdu pro ty obrazy odbyt. /Pro sebe/ Počkej, tohle ti nikdy neodpusťím!
- /Vstoupí Careless/
- Careless Tak pojď, Kárlu, co tě tu ještě drží?
- Karel Ještě nemůžu. Uspořádám tu výprodej. Tuhle pan bankéříček koupí mé předky.
- Careless Předky hoď do kamen!
- Karel To ať udělá pan Premium, bude-li chtít. Počkej, kamaráde, potřebujeme tě. Budeš řídit dražbu.

- Careless Milerád. Harry tam stejně usíná.
- Karel A vy budete odhadce, Mongu. Ale pane Premie, vy vypadáte, jako by se vám to nezamlouvalo.
- Sir Oliver Ale kdepak. Zamlouvá se mi to. Úžasně! Hahaha! Pokládám to dokonce za nevšední vtip, prodávat v dražbě vlastní rodinu - hahaha! /Pro sebe/ No počkej, ty cyniku!
- Karel Když člověk potřebuje peníze, kde by měl, hrome, hledat pomoc, ne-li u svých příbuzných? Račte se podívat, tady jsou, ti členové váženého rodu Surfaců, až do vpádu Viléma Dobývatele.
- Sir Oliver Myslím, že je to znamenitá sbírka.
- Karel To je. Tyhle obrazy malovali opravdoví umělci, kteří nelhali. Všechny tyhle modely byly zrovna tak škrobené a prkenné, jak je tady vidíte.
- Sir Oliver Ach, takovíhle lidé už nežijí.
- Karel To doufám. Ale do toho! Račte ke svému pultu, pane aukcionáři. Tuhleta stará revmatická lenoška po dědečkovi se k tomu účelu výborně hodí.
- Careless Ano, ta se hodí. Ale nemám kladívko, Karle! A jakápak by to byla aukce bez kladívka?
- Karel No ovšem, to je pravda. Počkej, tady je pergamen s naším rodokmenem. /Snímá ze zdi pergamen s rodokmenem, vepsaným do kresby stromu/ Nebudeš mít lecjaký kousek dřeva, budeš mít celý kmen, ty lotře. /Stočí pergamen a podává ho Carelessovi/ To bude tvoje kladívko. Klepneš mé předky jejich vlastním rodokmenem.
- Sir Oliver /pro sebe/ Kristepane! To už není otcovražda, to je hanobení mrtvol.
- Careless Tak jedem. Poprvé, podruhé, potřetí!
- Karel Výborně, Carelessi. Nuže, zde je můj prastrýc sir Richard Ravelin, svého času znamenitý generál.

Bojoval... no, ve všech válkách. Jen se na něj podívejte, pane Premie, to je přece rek. Nemá oškubaný chochol jako ti vaši moderní kapitáni; je v paruce a se všemi odznaky, jak to má u generála být. Kolik za něj nabízíte?

Mr Oliver /Mongovi/ Ať určí cenu sám.

Mr Ang Pan Premium chce slyšet, co vy žádáte.

Mr Rel Tak tedy - dám ho za deset liber. Tak vysokého důstojníka by nikdo levněji nedostal.

Mr Oliver /pro sebe/ Dobré nebe. Slavného strýce Richarda dává za deset liber! /Hlasitě/ Dobrá, pane, беру ho za tu cenu.

Mr Rel Carelessi, klepni strýce Richarda. - A tadyhle je jeho neprovdaná sestra, má prateta Debora. Ta podoba je úžasná. Je to takhle pastýřka, vidíte, u toho stáda ovcí. Tu dám za pět liber deset šilinků - už ty ovce za tolik stojí.

Mr Oliver /pro sebe/ Chudák Debora! Sama se cenila tak vysoko! /Hlasitě/ Pět liber deset šilinků, dobrá, je moje!

Mr Rel Přiklepni tetičku, Carelessi! - A tohle je praděd mé matky, velmi učený soudce. Na kolik toho odhadujete, Mongu?

Mr Ang Na čtyři libry.

Mr Rel Na čtyři libry! Panenanebi, to jen ta jeho paruka stojí víc! Pane Premie, vy jistě máte větší úctu k soudcovské paruce. Přiklepněte Jeho lordstvo za patnáct!

Mr Oliver Souhlasím.

Mr Relless A je pryč!

Mr Rel A zde jsou jeho dva bratři, Vilém a Walter Bluntovi. Oba byli členy sněmovny lordů a byli to skvělí řečníci. Zvlášť pozoruhodné je, že tohle

je poprvé, co jsou na prodej.

Sir Oliver To je vskutku pozoruhodné. Dám za ně, kolik budete chtít, na počest sněmovny lordů.

Careless Zlatá slova, bankéříčku! Přiklepnem je tedy za čtyřicet.

Karel Tohle je fešák, co? Nevím, jak je se mnou příbuzný, ale vím, že byl purkmistrem v Norwichi. Vemte si ho za osm liber.

Sir Oliver Ne, ne, za purkmistra je šest až dost.

Karel Podívejte se, dejte sedm a já vám k němu přidám tyhle dva jeho konšely.

Sir Oliver Platí!

Karel Kamaráde, přiklepni purkmistra a konšely. Ale hrome, nebudeme přece celý den takhle kramařit. Vezměme to vcelku! Obchodujme ve velkém! Podívejte se, bankéříčku: dejte mi tři sta liber za všechny zbývající členy rodiny dohromady.

Careless Ovšem, to bude nejlepší.

Sir Oliver Dobrá, dobrá, rád vám vyhovím. Kupuju všechno. Ale jeden portrét jste pokaždé přeskočil.

Careless Který? Tohohle šeredného chlapa v lenošce?

Sir Oliver Ano, pane, toho myslím. Jenže mně nepřipadá šeredný, rozhodně ne.

Karel Tenhle? Ó, to je můj strýček Oliver. Dal se namalovat než odjel do Indie.

Careless Tvůj strýček Oliver! Tak s tím nebudeš jakživ zadobře, Karle. To je podle mého hrozně nemilosrdný chlap. Má takový nelítostný kukuč, vypadá na to, že tě vydědí. Nenapravitelný darebák, dej na má slova. Nezdá se vám, bankéříčku?

- Sir Oliver Nezdá, pane, na mou duši ne. Já myslím, že ta tvář je zrovna tak poctivá jako kterákoli jiná v tomhle pokoji, ať živá či mrtvá. Doufám, že strýc Oliver je zahrnut do zbytku toho haraburdí.
- Erel Ne ne. Starého Olivera nedám. Ten byl ke mně vždycky ohromně hodný. Jeho obraz si nechám, dokud ho budu mít kam pověsit.
- Sir Oliver Ale mně se zrovna tenhle obraz obzvláště zalíbil, pane.
- Erel To je mi líto, protože ten určitě nedostanete. Zatraceně, copak jich nemáte dost?
- Sir Oliver Když já si vezmu něco do hlavy, tak mi nezáleží na penězích. Dám vám za něj tolik, co za všechny ostatní dohromady.
- Erel Zbytečně mě pokoušíte, pane bankéři. Říkám vám, s tímhle se nerozloučím, a dost!
- Sir Oliver /pro sebe/ Všechno mu odpouštím! /Hlasitě/ Dobrá, dobrá, už mlčím. Tady je šek. Jste řádný chlapík, Karle... promiňte mi, že jsem tak smělý, pane. - Pojdte, Mongu. Pošlu si pro ně zítra nebo pozítří.
- Erel Ale pozor! Ať pro ně pošlete salónní ekvipáž, většina z nich byla zvyklá jezdit vlastními kočáry.
- Sir Oliver Pošlu, pošlu - pro všechny, jen ne pro Olivera.
- Erel Ano, jen pro toho naboba ne.
- Sir Oliver To je vaše poslední slovo?
- Erel Neodvolatelně!
- Sir Oliver /pro sebe/ Rošťák jeden zlatý!
- Careless Ukaž ten šek. /Prohlíží ho pečlivě s Karlem/
- Mong /tiše siru Oliverovi/ Tak jste viděl pana Karla

v celé jeho slávě. Škoda, že je to takový marnotratník!

Sir Oliver /tiše/ To je! Ale neprodal můj portrét!

Mong /tiše/ A že si tak potrpí na víno a na děvčata!

Sir Oliver /tiše/ Ale neprodal můj portrét!

Mong /tiše/ A že je to takový hazardní hráč.

Sir Oliver /tiše/ Ale neprodal můj portrét! Ať mi ještě někdo řekne, že je to ničema! Foroučím se vám. Pojdte, Mongu!

/Sir Oliver a Mong odejdou, Karel a Careless se ukloní/

Careless Takového podivína jsem ještě neviděl.

Karel To je král mezi bankěři, na mou duši. Rád bych věděl, jak se ten lotr Mong mohl seznámit s tak poctivým chlapem.

/Vstoupí sluha/

Sluha Pan Rowley přišel. /Odejde/

Karel Carelessi, běž k Harrymu, já jsem tam za chvíli.

/Careless odejde/

Panečku, teď teprve vidím, že předkové jsou cennější příbuzenstvo, než jsem myslel. Dámy a pány nové, váš nejponíženější a nejvděčnější služebník. /Obřadně se klaní obrazům/

/Vstoupí Rowley/

Rowley, starouši, jdete právě včas, abyste se rozloučil se svými starými známými.

Rowley Už jsem slyšel, že jsou na odchodu. Ale divím se, jak můžete mít takovou náladu při tolika starostech.

Karel To je právě to! Mám těch starostí tolik, že si

nemůžu dovolit ztratit dobrou náladu. Ostatně: však já taky budu jednou bohatý a těžkomyslný. Ale vy se asi divíte, že tak málo truchlím, když se loučím s tolika blízkými příbuznými. Ono je to dojemné, což o to, jenže z nich nehne nikdo ani brvou, tak proč bych to dělal já?

Rowley Vy nedovedete být ani chvílku vážný.

Karel A teď jsem zrovna vážný, abyste věděl. Prosím vás, můj milý Rowley, dejte mi hned proplatit tenhle šek a sto liber zanechte okamžitě starému Stanleyovi.

Rowley Sto liber! Uvažte jenom...

Karel Prosím vás, nemluvte zbytečně, když mu je nedáte hned, přijde za chvílku někdo, kdo na ně bude mít větší právo.

Rowley To je právě to! Nikdy vám nepřestanu připomínat staré přísloví...

Karel "Nejdřív zaplať dluhy, pak se rozděl s druhy." To znám. Ale řídit se tím nemůžu. To by pak pro ty druhy nic nezbylo.

Rowley Kdybyste hodinku uvažoval, Karle...

Karel Já vím, máte pravdu. Ale dokud budu mít, tak budu dávat. A vaše hospodárnost ať jde k čertu!

/Když se objeví Harry a Careless/

A teď to roztočíme!

6. o b r a z

Príhovna Josefa Surface. Na scéně Josef Surface a jeho sluha.

Josef Žádný dopis o lady Teazlové?

Sluha Josefův Nikoli, pane.

Josef /pro sebe/ Že by se nemohla dostat z domu? Ale to by mně byla napsala. Nebo ji snad sir Petr hlídá? Ne, ne, ten nemá ponětí, co se děje. A mě určitě nepodezírá. To spíš. Karla. Všechno to, co se o něm povídá, mi báječně hraje do ruky.

/Klepání/

Sluha Josefův To je jistě lady Teazlová, pane.

Josef Počkej! Kdyby to byl náhodou můj bratr, pro toho mám jenom vzkaz. Ještě počkej! Tenhle paraván postav před okno - tak. Ta stará panna odnaproti je hrozně zvědavá.

/Sluha postaví před okno zástěnu a odejde/

Teď mě čeká těžká partie. A musím ji vyhrát tak, abych neprohrál tu druhou, tu s Marií.

/Vstoupí lady Teazlová/

Lady Teazlová Byl jste hrozně netrpělivý? Božíčku, netvařte se tak přísně. Přisahám, že jsem dřív přijít nemohla.

Josef Madam, přesnost je jen zvláštní druh stálosti a urozené dámě beztak nesluší. /Vybídne lady Teazlovou, aby usedla na židli, sám usedne až po ní/

Lady Teazlová Měl byste mě politovat. Sir Petr se na mě čím dál tím víc mračí a ještě ke všemu žárlí na Karla - to je na tom to nejlepších.

Josef /pro sebe/ To jsem rád.

Lady Teazlová Kéž by sir Petr dovolil Marii, aby si Karla vzala. Pak by snad toho podezřívání nechal. Že byste si to také přál, pane Surfaci?

Josef /pro sebe/ Pánbůhchraň! /Hlasitě/ Nu ovšemže bych si to přál. Poněvadž pak by se i má drahá lady Teazlová přesvědčila, jak bezdůvodně podezřívala mne, že mám nějaký zájem na tom hloupém děvčátku.

Lady Teazlová Dobrá, dobrá, jsem ochotna vám uvěřit. Ale sir Petr je tak popudlivý a pořád mě podezřívá, ačkoli jsem si vědoma, že se chovám naprosto bezúhonně. To je nesnesitelné!

Josef Ale má drahá lady Teazlová, vaše chyba, že to trpíte! Když manžel začne svou ženu bezdůvodně podezřívát a rozbije vzájemný soulad, tu se má žena snažit manžela podvést. Tím je povinnována cti svého pohlaví.

Lady Teazlová Takže když mě podezřívá bez příčiny, nejlíp bych ho vyléčila ze žárlivosti, kdybych mu k ní dala důvod?

Josef Nepochybně. Protože manžel se přece nemá ve vás nikdy mýlit. V tomto případě se tedy sluší, abyste se prohřešila, už z ohledu k jeho neomylnosti.

Lady Teazlová Na tom, co říkáte, opravdu něco je a nebýt mého čistého svědomí...

Josef Má drahá madam, v tom právě nejvíc chybujete. Právě to čisté svědomí je vám nejvíc na škodu. Co vás svádí k tomu, abyste si nevšímal veřejného mínění? Inu, čisté svědomí. Pročpak se chováte tak bezstarostně, že se můžete lehce dopustit tisíce drobných nerozvážností? Inu proto - že máte čisté svědomí! Pročpak tak těžce nesete popudlivost sira Petra a pročpak vás tolik uráží jeho podezřívání? Inu, protože máte čisté svědomí!

Lady Teazlová Máte pravdu.

Josef Tak vidíte, drahá lady Teazlová. A kdybyste si

jen jedenkrát dovolila nepatrný "faux pas", nedovedete si ani představit, jaké by vás to naučilo opatrnosti a jak byste byla shovívavá k manželovi.

Madam Teazlová Myslíte?

Josef Jsem si tím jist. A pak byste také zjistila, že všechny pomluvy rázem ustaly, protože - nu, zkrátka, vaše nynější pověst je jako člověk, který má takový nadbytek krve, že až umírá na přemíru zdraví.

Madam Teazlová Rozumím-li tedy dobře, váš předpis zní: zhřešit, abych se očistila, a rozloučit se s poctivostí, abych si zachránila dobrou pověst.

Josef Přesně tak, madam.

Madam Teazlová To je prapodivné učení a zbrusu nový recept, jak uniknout pomluvám.

Josef Neselhávající recept, věřte mi. Za moudrost, stejně jako za zkušenost, se musí platit.

Madam Teazlová Inu, kdybych byla v hloubi duše přesvědčena, že je to správné...

Josef No to je samozřejmé, madam, že byste o tom měla být sama přesvědčena. To je samozřejmé. Bůh uchovej, abych vás přemlouval k něčemu, co byste sama pokládala za špatnost. Ne, ne, něco takového bych nežádal nikdy, na to jsem až příliš čestný člověk.

Madam Teazlová Nemyslíte, že ctí bychom se při tom neměli ohánět? /Vstane/

Josef Ach, stále ještě na vás vidím špatný vliv vaší venkovské výchovy.

Madam Teazlová Bojím se, že nezmizel, skutečně. A přiznám se vám upřímně, že jestli přece jen udělám něco špatného, donutí mě k tomu spíš ošklivé chování sira Petra než vaše úctyhodná logika.

Josef /ji bere za ruku/ Pak při této ručce, které je sir Petr nehoden...

/Vstoupí sluha/

K čertu! Co tu chceš, ty trdlo?

Sluha Josefův Promiňte, pane, myslel jsem, že byste si nepřál, aby sem vstoupil bez ohlášení sir Petr.

Josef Sir Petr? - Hrome - to je nadělení!

Lady Teazlová Panenanebi, to je můj konec!

Sluha Josefův Já mu neotvíral, pane!

Lady Teazlová Teď jsem nadobro zničena! Co se mnou bude? Teď ukažte, jak jste výmluvný! Ach, pánbůh se mnou! Schovám se semhle, a jestli ještě někdy provedu něco tak nerozvážného, tak at... /Schová se za zástěnu/

Josef Podej mi tamtu knihu! /Usedne s knihou/

/Vstoupí sir Petr/

Sir Petr Bože, ten hoch se pořád jenom vzdělává. Příteli, příteli!

Josef /předstírá, že je vytržen z četby, nad níž usínal/ Ach, můj drahý sir Petr! Promiňte mi, prosím vás. /Protahuje se a odhazuje knihu/ Klímal jsem nad hloupou knížkou. To jste mi udělal radost, že jste přišel. Však jste tu, myslím, nebyl, co je tenhle pokoj nově upraven. To víte, knihy, to je moje vášen.

Sir Petr Máš to tu opravdu velmi pěkné. A vida: I z paravánu sis udělal zdroj poučení - máš na něm mapy. /Jde k zástěně a zblízka si ji prohlíží/

Josef Ó ano, ten paraván se mi výtečně hodí.

Sir Petr To bych řekl. Když chceš něco honem najít...

Josef /pro sebe/ Nebo něco honem schovat.

- Sir Petr Nějakou exotickou krajinu...
- Josef Pro mě tam už žádná exotika není, sire Petře.
- Sir Petr Příteli, mám něco na srdci...
- Josef /sluhovi/ Můžeš jít!
- Sluha Josefův Prosím, pane. /Odejde/
- Josef Posadte se u mě, sire Petře.
- Sir Petr Chci se ti, milý příteli, svěřit s něčím, co mě tíží a co mi bere klid. Zkrátka a dobře, můj milý příteli, lady Teazlová se v poslední době chová tak, že jsem z toho velmi nešťastný.
- Josef Prosím vás. To je mi hrozně líto.
- Sir Petr Je zřejmé, že jí na mně už ani trochu nezáleží. Ale co je na tom nejhorší: mám vážný důvod věřit, že má s někým poměr.
- Josef Ale jděte. Nevycházím z údivu.
- Sir Petr Je to tak. A mezi námi, myslím, že jsem přišel na to, kdo to je.
- Josef Vy mě děsíte, sire Petře.
- Sir Petr Já věděl, příteli milý, že u tebe najdu pochopení.
- Josef U koho jiného, sire Petře! Věřte mi, kdybyste na něco takového přišel, to by byla pro mě stejná rána jako pro vás.
- Sir Petr Věděl jsem to. Je to štěstí mít přítele, kterému se můžeme svěřit i s rodinnými tajnostmi. Ale ty nemáš ani tušení, kdo to je?
- Josef Nemám ani zdání. Snad ne sir Bejnamin Backbite?

- Sir Petr: Kdepak! A co bys řekl, kdyby to byl Karel?
- Josef: Můj bratr? Vyloučeno.
- Sir Petr: Můj milý příteli, tvá vlastní dobrota tě zaslepuje. Soudíš druhé podle sebe.
- Josef: To je pravda, sire Petře. Srdce, které je si vědomo vlastní čistoty, vždycky váhá uvěřit v cizí věrolomnost.
- Sir Petr: Ovšem. Jenže tvůj bratr nemá mravní zásady - nikdy jsem neslyšel, že by takhle mluvil.
- Josef: Zato lady Teazlová má jistě zásady velmi přísné.
- Sir Petr: Má. Ale co zmohou zásady proti lichotkám hezkého statného chlapíka.
- Josef: To je ovšem pravda.
- Sir Petr: A pak, mezi námi je přece tak velký věkový rozdíl, že mě moje paní sotva může mít nějak zvlášť ráda. Však taky, kdyby mi opravdu něco provedla, ani bych to nesměl nikde říci. Celý Londýn by se mi přece vysmál: Patří to bláznovi! Proč si na stará kolena bral takové děvčátko?
- Josef: Ne, ne, nesmíte to nikde říkat.
- Sir Petr: A nejvíc mě mrzí, že takovou ničemnost provádí zrovna synovec mého starého přítele Olivera.
- Josef: Ano, to je to nejhorší. Když ostří křivdy je kaleno v ohni nevděku, je rána dvojnásob vážná.
- Sir Petr: A to jsem byl jeho poručníkem! To u mě býval jako doma!
- Josef: Ach, to je neuvěřitelné. Kdyby se ovšem potvrdilo, že je to pravda, zřeknu se všech příbuzenských vztahů k němu. Neboť člověk, který je schopen svádět ženu svého přítele, zaslouží, aby mu bylo na čelo vypáleno znamení škůdce lidstva!

- Sir Petr Jaký je rozdíl mezi vámi dvěma! Jaké ty máš vznešené zásady!
- Josef Ale nemohu přece brát v pochybnost počestnost lady Tenzlové!
- Sir Petr Ó, kdy bych i já na ni mohl myslet v dobrém! Poslední dobou mi několikrát vyčetla, že jsem jí nezajistil žádný důchod. A když jsme se hádali naposled, nepřímo mi naznačila, že kdybych umřel, srdce by jí zrovna nepuklo. Kdybych měl snad umřít, ať pozná, že jsem nezapomínal na její zajištění. Tuhle jsou, příteli, návrhy dvou smluv. Chtěl bych vědět, co o nich soudíš. Ta první jí zajišťuje osm set liber ročně, pokud budu živ, a ta druhá celé jmění, až umřu.
- Josef To je od vás velice šlechetné, sire Petře. /Pro sebe/ Jen aby to mou žákyni nepodplatilo.
- Sir Petr Přeju si, aby neměla důvod si stěžovat. Ale zatím bych nechtěl, aby se o tomto posledním důkazu mé lásky dožadovala.
- Josef /pro sebe/ Jen kdyby to šlo.
- Sir Petr A teď, můj milý příteli, jestli chceš, pohovoříme si o tom, jakou naději máš u Marie.
- Josef /tiše/ Ne, ne, sire Petře! O tom až jindy, prosím vás.
- Sir Petr Zdá se, že u ní nemáš velký úspěch, a to mě zlobí.
- Josef /tiše/ O tom nemluvte, prosím vás. Co záleží na mém zklamání, když je v sázce vaše štěstí! /Pro sebe/ K čertu, teď to prohraju na všech stranách.
- Sir Petr Ty sice nechceš, abych řekl své choti, že máš Marii rád, ale ona by se na to nedívala nepřátelsky, věř mi.
- Josef Prosím vás, sire Petře, vyhovte mi laskavě. To, o čem jsme prve mluvili, mi opravdu tolik leží na

srdci, že nemohu ani trochu myslet na své vlastní starosti. Člověk, kterému se jeho přítel svěřil s tím, co ho tíží, nemůže nikdy...

/Vstoupí sluha/

Co je?

Sluha Josefův Váš bratr, pane. Stojí dole s nějakým pánem a tvrdí, že prý jste určitě doma.

Josef K sakru, ty trdlo! Nejsem doma! Odjel jsem na celý den!

Sir Petr Počkat! Mám nápad! - Buď pro něho doma!

Josef Nu dobrá, pusť ho sem!

/Sluha odejde/

/Pro sebe/ Aspoň přeruší tenhle rozhovor.

Sir Petr A teď buď tak laskav, milý příteli, a dovol, abych se tu někde schoval, než Karel přijde. Ty ho pak obviníš z toho, o čem jsme mluvili, a jeho odpověď mi hned zjedná jasno.

Josef To nemyslíte vážně, sire Petře. Vy že byste mě naváděl k něčemu tak mrzkému? Vlastního bratra mám chytat do pastí?

Sir Petr Sám říkáš, že jsi přesvědčen o jeho nevině. Jestli je opravdu nevinný, prokážeš mu přece úžasnou službu, dáš-li mu příležitost, aby se očistil. A moje srdce tím uklidníš. Nesmíš mi to odepřít. /Vstává a jde k zástěně/ Tuhle za tím paravánem bude... Ha! U čerta, tam už, tuším, někdo je. Přísahal bych, že jsem tam zahlédl nějakou sukni.

Josef Hahaha! To je ale k smíchu! Já sice zástěrkáře velmi přísně odsuzuji, ale to víte, to ještě neznamená, že bych sám musel být učiněné nevinátko. Abyste věděl, to tam je jedna Francouzka, švadlenka, taková husička, která mi nechce dát pokoj. A protože se bojí o svou pověst, schovala se za ten paraván, když jste přicházel.

- Sir Petr Chápu ji, mršku! Ale proboha, to ona slyšela, co jsem tu říkal o své paní.
- Josef Ó, ta si to nechá pro sebe, na to se můžete spolehnout.
- Sir Petr Jistě? Tak ať sů to tedy vyslechne do konce! A já se schovám tuhle do skříně.
- Josef Dobrá, vlezte si do té skříně.
- Sir Petr /vstupuje do skříně/ Ty jsi ale šibal! Ty jsi ale šibal!
- Josef Absurdní situace! Takhle rozloučené manžely jsem ještě neviděl.
- Lady Teazlový /vykukne/ Nemohla bych zmizet?
- Josef Neukazujte se, anděli můj!
- Sir Petr /vykukne/ Josefe, vyčiň mu jaksepatří!
- Josef Schovejte se, drahý příteli!
- Lady Teazlová Nemohl byste tam sira Petra zamknout?
- Josef Tiše, má lásko.
- Sir Petr /vykukne/ Víš jistě, že to ta švadlenka nikde nevyzvoní?
- Josef Zůstaňte tam, drahý sire Petře. - Panenanebi, kéž bych měl k těm dveřím klíč!
- /Vstoupí Karel Surface/
- Karel Co se to tu děje? Ten tvůj fámulus mě sem nejdřív nechtěl pustit. Co je? Máš tu lichváře nebo ženskou?
- Josef Ani lichváře, ani dívenku, na mou duši.
- Karel Ale kam se ztratil sir Petr? Nebo tu nebyl?

- Josef Byl tu, Karle. Ale když slyšel, že sem jdeš ty, raději odešel.
- Karel Fročpak? Snad se nebál, že si od něj chce vypůjčit peníze?
- Josef Jde o něco horšího. Pozoruji s lítostí, že ten skvělý muž je z tebe velmi nešťasten.
- Karel Ze mne je prý nešťastno mnoho skvělých mužů. Ale co jsem udělal siru Petrovi, prosím tě?
- Josef Řeknu ti to přímo, bratře: Sir Petr je přesvědčen, že ho chceš připravit o lásku lady Teazlové.
- Karel Kdo? Já? S tím já nemám nic společného, na mou čest! Hahaha! Tak ten náš děda najednou objevil, že má mladou ženu, co? Nebo, což je ještě horší, lady Teazlová objevila, že má starého muže?
- Josef Na tom není nic k smíchu, Karle. Kdo se dovede smát...
- Karel Jenom ne žádné průpovídky, prosím tě! S těmi jde do.....
- Josef /velmi hlasitě ho přerušil/ To sira Petra jistě velmi potěší. /Směje se/ Promiň, já jsem dneska... trochu...
- Karel Abych řekl pravdu, jeden čas jsem měl dojem, že mě lady Teazlová ráda vidí. Ale na mou duši, já sám jsem k tomu nezavdal nejmenší podnět. Ostatně já mám rád Marii. To přece víš.
- Josef Ale řekni, Karle, kdyby ti lady Teazlová dala jasně najevo, že o tebe stojí...
- Karel Ovšem, kdyby se mi hezká žena sama vrhla do cesty, a kdyby ta hezká žena měla muže, který by mohl být jejím otcem...
- Josef Pak?

- Karel Pak... pak bych byl asi nucen vypůjčit si trochu tvé morálky. Ale mě překvapuje, Josefe, že zrovna ty mě dáváš dohromady s lady Teazlovou. Já měl za to, že ty jsi její miláček.
- Josef Ale Karle, styď se! Jaký je tohle bláznivý nápad?
- Karel Proč bláznivý? Často jsem viděl, jak po sobě významně pokukujete.
- Josef No tak, no tak, Karle! Nech už té legrace!
- Karel Já mluvím naprosto vážně. Copak se nepamatuješ, jak jsem k tobě tuhle přišel a...
- Josef Já tě prosím, Karle...
- Karel ... a našel vás tu spolu.
- Josef To bych si vyprosil, pane...
- Karel A jindy zase, jak tvůj sluha...
- Josef Bratře, bratříčku, pusť mě ke slovu! /Pro sebe/ Proboha, jak ho mám umlčet?
- Karel ... mi říkal, že...
- Josef Kuš! /Tiše/ Promiň, ale sir Petr slyší každé naše slovo! Já věděl, že se před ním očistíš, jen proto jsem mu to dovolil.
- Karel Cože? Sir Petr? Kde je?
- Josef Nekřič! Tamhle! /Ukáže na skříň/
- Karel Sem s ním! Sire Petře, pojdte ven!
- Josef Ne, ne...
- Karel Sire Petře, pojdte před soudnou stolicí. /Vytáhne sira Petra/ No ne! Můj starý poručník si hra-

jená detektiva a poslouchá tajně u klíčové dírky. Fuj, sire Petře, to je hanba!

Sir Petr Podej mi ruku, Karle. Podezříval jsem tě neprávem, teď to vím. A na Josefa se nezlob - to byl můj nápad.

Karel To se podívejme!

Sir Petr Omlouvám se ti. A ujišťuji tě, že teď o tobě budu smýšlet mnohem líp než dosud. To, co jsem slyšel, mě velmi potěšilo.

Karel Máte tedy štěstí, že jste toho neslyšel víc. Viď, Josefe?

Sir Petr Ty bys byl všechno obrátil proti němu.

Karel Ovšem, jen z legrace.

Sir Petr Já vím, já vím. Znam příliš dobře jeho poctivost.

Karel Ale třeba byste ho byl přece jen začal podezřívat. Stát se to mohlo, viď, Josefe?

Sir Petr Kdepak, kdepak.

Josef /pro sebe/ Sakra, ať už vypadnou!

Sir Petr /Karlovi/ A napříště se k sobě nebudem chovat tak cize, viď?

/Vstoupí sluha/

Sluha Josefův /šeptá/ Lady Sneerwellová je dole, pane. Musí prý s vámi mluvit.

Josef Pánové, promiňte mi, ale musím vás poprosit, abyste svou návštěvu ukončili. Přišel mi někdo, s kým mám důležité jednání.

Karel Tak ho uveď do jiného pokoje. Já sira Petra neviděl, ani nepamatuju, a chtěl bych si s ním popovídat.

Josef /pro sebe/ Nesmím je nechat dlouho pohromadě.
/Hlasitě/ Tak já lady Sneerwellové řeknu, aby
přišla jindy. Hned jsem zpátky. /Tiše siru Petro-
vi/ Sire Petře, o té švadlence ani slovo!

Sir Petr /tiše/ Za nic na světě!

/Josef odejde/

Ach Karle, kdyby ses častěji stýkal se svým bratrem, byla by jistě naděje, že se polepšíš. Je to muž hlubokých mravních zásad. A nic na světě není tak vznešené jako muž hlubokých mravních zásad.

Karel Hm. Pro mě je až moc mravný. Ten se tak bojí o své dobré jméno, že kdyby si pozval do bytu děvče, tak jediné do cizího bytu.

Sir Petr No, nemysli si. Takový svatoušek zas Josef není.
/Pro sebe/ Mám hroznou chuť mu to říct.

Karel Počkat, počkat, já neříkám, že je svatoušek...

Sir Petr Moc ho neomlouvěj - dej si pozor, od někoho by se to mohl dozvědět.

Karel Od kohopak? Vy mu to přece povídat nebudete.

Sir Petr Já ne, ale... /Pro sebe/ Já mu to řeknu. /Hlasitě/ Poslechni, máš chuť se zasmát na Josefův účet?

Karel To vždycky.

Sir Petr /šeptá/ Když jsem k němu přišel, měl tady děvče.

Karel Co? Josef? Nedělejte si legraci.

Sir Petr Měl tu švadlenku, Francouzku! A nejlepší na tom je - že jí tu má pořád!

Karel Čerta starého!

Sir Petr Pst. /Ukazuje na zástěnu/

Karel Za tím paravánem? To se na ni podíváme!

Sir Petr Ne, ne, Josef už jde! - Počkej, to nedělej!

Karel Proč ne? Mrkneme na tu švadlenku.

Sir Petr Za nic na světě. To by mi Josef nikdy neodpustil.

Karel Vezmu to na sebe.

Sir Petr No prosím, už je tady!

/Karel porazí zástěnu v okamžiku,
kdy vstupuje Josef/

Karel Ale ale, lady Teazlová.

Sir Petr Ale ale, lady Teazlová!

Karel Poslyšte, sire Petře, tohle je nejhezčí francouzská švadlenka, jakou jsem kdy viděl. Tak se mi zdá, že jste si tu všichni hráli na schovávanou, jenom nevím, kdo před kým se vlastně schovával. Smím prosit Její Milost, aby mi to vysvětlila? Ani slovo! Nebo budeš tak laskav a povíš mi to ty, bratře? Co to? I morálka oněměla? Sire Petře, vy jste sice prve čmuchal, ale teď už jste možná našel, co před vámi schovávali. Hm. Všichni ztratili řeč. No dobrá, já do toho sice nevidím, ale stačí, že do toho vidíte vy. A tak vás nechám o samotě. /Odchází/ Bratře, pozoruji s lítostí, že ten skvělý muž je z tebe velmi nešťasten. Sire Petře, nic na světě není tak vznešené jako muž hlubokých mravních zásad. /Odejde/

Josef Sire Petře - nehledě k tomu, že - totiž - já připouštím, že všechno svědčí zdánlivě proti mně - ale já - ráčíte-li mě trpělivě vyslechnout - nepochybuji - zkrátka vysvětlím všechno k vaší úplné spokojenosti.

Sir Petr Buďte tak laskav, pane.

Josef Pravda je taková: Lady Teazlová, protože věděla, že se zajímám o vaši schovanku Marii - totiž, sire Petře, lady Teazlová ze strachu před vaší žá-

livostí - a protože věděla, jaké přátelství mě pojí k vaší rodině - lady Teazlová mě, sire Petře, jak říkám, přišla navštívit, aby... - abych jí vyložil, jak to vlastně myslím s Marií, ale když jste přišel vy, tak... tak ze strachu, jak jsem se už zmínil, před vaší žárlivostí... se schovala, a to je prosím, mé čestné slovo, celá a čistá pravda.

Sir Petr To je velmi jasné vysvětlení, opravdu. A vsadil bych se, že lady Teazlová potvrdí každé vaše slovo.

Lady Teazlová Ani jediné, sire Petře.

Sir Petr Pročpak ne? Nemyslíte, že by se vám to vyplatilo, kdybyste tu lež potvrdila?

Lady Teazlová Ani špetka pravdy není v tom, co vám ten pán řekl.

Sir Petr To vám na mou duši věřím, madam.

Josef /tiše/ Proboha, madam, snad mě nechcete zradit?

Lady Teazlová Jestli dovolíte, vážený pane, budu mluvit sama.

Sir Petr Správně, jen ji nechte! Nenapovídejte jí, pane. Jistě bude vypravovat ještě zajímavější historiku, než byla ta vaše.

Lady Teazlová Poslyšte, sire Petře. Nepřišla jsem do tohoto domu kvůli vaší schovance a dokonce jsem ani nevěděla, že tento pán s ní má nějaké úmysly. Přišla jsem, protože mě už dlouho přemlouval, abych vám byla nevěrná.

Sir Petr Teď, myslím, vychází pravda najevo.

Josef Ona se zbláznila!

Lady Teazlová Naopak, pane. Mám zase všech pět pohromadě, díky vám. Sire Petře, nečekám, že mi teď budete věřit, ale tolik vám řeknu: vroucnost, s jakou jste o mně mluvil, když jste nemohl mít tušení, že vás poslouchám, mě dojala. A kdybyste mě tu nebyl na-

šel a já se odtud dostala bez této hanby, celý můj život by byl výmluvným svěděním mé vděčnosti. /Odchází/

Josef Přes to přese všechno, sire Petře, bůh ví, že...

Sir Petr ... že jste padouch, pane. /Odchází/

Josef /za ním volá/ Usuzujete ukvapeně, sire Petře. Musíte mě vyslechnout. Člověk, který vynese rozsudek, aniž dovolil obžalovanému, aby se hájil a aby...

/Je slyšet prásknutí dveřmi a za okamžik se Josef vrací. Klesne zdrcen na židli/

A je po všem! Krucifix! Má pověst u sira Petra, mé naděje na Marii, všechno v tahu.

/Vstoupí sluha/

Sluha Josefův Pan Stanley, pane.

Josef Cože? Ten mi tu ještě scházel. Proč jsi ho rovnou nevyhodil?

Sluha Josefův Já bych ho nebyl pustil dál, ale on s ním přišel až ke dveřím pan Rowley.

Josef Zatraceně! Teď jsem tak zrovna v náladě přijímat chudé příbuzné. /Sluhovi/ Tak toho chlapa přiveď, ty trdlo!

Sluha Josefův Prosím, pane. Ale já za to nemůžu, pane, že sir Petr objevil Ježí Milost...

Josef Táhni, pitomče!

/Sluha odejde/

Ach, aspoň tvářit se musím trochu dobročinně.

/Vstoupí sir Oliver a mlčky se ukloní/

Tisíckrát vás prosím za prominutí, pane Stanley,

že jsem vás nechal chvíličku čekat. Prokažte mi čest a posaďte se. Prosím!

Sir Oliver To nestojí za to, pane.

Josef Dosud jsem neměl potěšení se s vámi seznámit, pane Stanley. Ale neobyčejně mě těší, že tak dobře vypadáte. Vy jste byl blízce spřízněn s mou matkou, vídte?

Sir Oliver Ano, pane. Tak blízce, že má nynější chudoba by mohla dělat hanbu jejím bohatým dětem, jinak bych se ani neodvažoval vás obtěžovat.

Josef Načpak ty omluvy, drahý pane Stanley? Ten, kdo je v tísní, má právo hlásit se k příbuzenství s bohatými, i kdyby je osobně neznal. A kéž bych já byl jedním z těch bohatých a mohl vám poskytnout aspoň nepatrnou podporu.

Sir Oliver Kdyby tu byl váš strýc, sir Oliver, to bych neměl nouzi o přítele.

Josef Přál bych si z celého srdce, aby tu vskutku byl, pane Stanley. K tomu byste mohl jít bez přímluvčího.

Sir Oliver To já vím. Ale já jsem si představoval, že jeho štědrá ruka vám dovolí, abyste ho zastoupil v jeho dobročinnosti.

Josef Máte zřejmě mylné informace, drahý pane Stanley. Sir Oliver je znamenitý člověk, víc než znamenitý. Ale kletbou našeho věku, pane Stanley, je lakota. Prozradím vám důvěrně, vážený pane, že to, co pro mě udělal, je pouhé nic. Lidé si ovšem myslí něco jiného, to já vím, a já je z toho omylu nevyvádím.

Sir Oliver Tak on vám nikdy neposlal žádné peníze?

Josef Co vás napadá, vážený pane, nic takového. Kdepak, jen sem tam nějaký dáreček - porcelán, nějaké hedvábí, čaj, indické suchary, ptáčky v klecích - sotva toho bylo víc, to mi věřte.

- Sir Oliver /pro sebe/ Tak tohle je jeho vděčnost za dvanáct tisíc liber! Indické suchary a ptáčky v klecích!
- Josef A pak, drahý pane Stanley: Slyšel jste bezpochyby o rozmařilosti mého bratra. Co já už toho podnikl pro toho nešťastníka, to by málokdo uvěřil. Těch peněz, co jsem mu půjčil! Za to bych ale zasloužil! Inu, to je ta má dobrota! Ničím to nemohu omluvit. A teď je mi to dvojnásob líto, když mě to připravilo o potěšení posloužit vám tak, jak mi velí srdce.
- Sir Oliver Tak vy mi nemůžete pomoci, pane?
- Josef S bolestí vám říkám: teď právě nemohu. Ale jak jen to bude trochu možné, hned se sám přihlásím, spolehněte se.
- Sir Oliver Jste velmi laskav, pane. Váš nejponíženější pokorný služebník.
- Josef Jsem velice zarmoucen, pane Stanley. /Volá/ Viléme, doprovodíš pána.
- Sir Oliver Jen žádné obřadnosti, drahý pane!
- Josef Váš nejuctivější.
- Sir Oliver Váš nejoddanější.
- Josef Spolehněte se, že se ozvu, jakmile vám budu moci posloužit.
- Sir Oliver Jste příliš laskav, drahý pane.
- Josef Zatím vám přeji zdraví a odvahu.
- Sir Oliver Váš navždy vděčný a ponížený sluha.
- Josef Pane, jsem upřímně váš.
- Sir Oliver /pro sebe/ Karle, všechno zdědíš ty! /Odejde/

Josef Nejhorší na dobré pověsti je, že přitahuje prosebníky. A je třeba velké obratnosti, abychom budili dojem dobrodinců a nemuseli vydat ani halíř.

/Vstoupí Rowley/

Rowley Služebník, pane Surfaci. Nerad vás vyrušuji, ale tento list...

Josef Pana Rowleyho vidím vždycky rád! /Čte dopis/ Sir Oliver Surface! Můj strýc přijel!

Rowley Právě jsem se s ním rozloučil. Hoří nedočkavostí, aby už objal svého znamenitého synovce.

Josef Jsem úplně ohromen. /Volá na sluhu/ Viléme, ať se pan Stanley vrátí, jestli ještě neodešel!

Rowley Toho už, myslím, nestihne.

Josef A proč jste mi to neoznámil, když jste ho sem prve přivedl?

Rowley Myslel jsem, že s ním máte soukromé jednání. Ale teď musím zajít k vašemu bratrovi a pozvat ho sem, aby se také sešel se strýcem. Sir Oliver tu bude co nevidět.

Josef Neobyčejně se těším na jeho návštěvu. /Pro sebe/ Zatracená smůla.

Rowley Potěší vás, jak dobře vypadá. Řeknu mu, jak netrpělivě ho očekáváte.

Josef Ano, ano. Vyřiďte mu můj nejuctivější a nejsrdečnější pozdrav. Nedovedu ani vyjádřit, jaké pocity ve mně budí představa, že ho zase uvidím.

/Rowley odejde/

Zrovna v takovouhle chvíli si přijede! Větší rošťárnu mi ten mizerný osud provést nemohl!

7. o b r a z

Pokoj v domě sira Petra Teazla.

/Vstupuje komorná s paní Candourovou/

Komorná Opravdu, madam, lady Teazlová není doma pro nikoho.

Candourová A řekla jste jí, kdo to přišel? Jděte k ní ještě jednou! Musím ji vidět, třeba jenom na okamžik. Jistě by si ráda ulevila v těch svých starostech.

/Komorná odejde. Vstoupí sir Benjamin Backbite/

Ó, drahý sire Benjamine, jistě jste už slyšel...

Sir Benjamin ... o lady Teazlové a panu Surfacovi?

Candourová Takové překvapení! A nevím, koho z nich mám víc litovat.

Sir Benjamin No, sira Petra, toho já nelituju vůbec. Vždyť to už bylo k smíchu, jak nedal na Josefa dopustit.

Candourová Ale on přece přistihl svou ženu s Karlem!

Sir Benjamin Ale kdepak! Josef byl její miláček.

Candourová Karel to byl. A Josef na to sira Petra upozornil. Ale tady je lady Sneerwellová, ta o tom ví možná víc.

/Vstoupí lady Sneerwellová/

Lady Sneerwellová

Tak co, drahá paní Candourová? Co říkáte té smutné zprávě o lady Teazlové?

Candourová Drahá přítelkyně, kdo by si to byl pomyslel...

Lady Sneerwellová

Inu, tichá voda břehy mele. Ačkoli, mně se nikdy nezdála moc tichá.

Candourová

No právě. A znáte podrobnosti?

Lady Sneerwellová

Ne. Ale kdekdo říká, že pan Josef Surface...

Sir Benjamin

Tak prosím! Vždyť jsem to povídal, že to byl Josef.

Candourová

Ne, ne, tu schůzku měla s Karlem.

Lady Sneerwellová

S Karlem? Vy mě děsíte, paní Candourová.

Candourová

Ano, ano. Karel byl její milenec. A Josef, všechna čest, to prozradil siru Petrovi.

Sir Benjamin

Dobrá, nebudeme se o to přít, paní Candourová, ale ať to byl ten nebo ten, doufám, že zranění sira Petra...

Candourová

Sir Petr... byl zraněn? Propánakrále, to já neslyšela, že se spolu bili.

Lady Sneerwellová

Já také ne.

Sir Benjamin

Jak je to možné? Vy jste neslyšely o tom souboji?

Candourová

Ne, ani slovo.

Sir Benjamin

No ovšem, oni se bili, než odešli z toho pokoje.

Lady Sneerwellová

Prosím vás, vypravujte!

Candourová

Ano, ano. O tom souboji!

Sir Benjamin

"Pane", povídá sir Petr, když je přistihl, "vy jste nevděčný chlap!"

Candourová To jako Karlovi.

Sir Benjamin Ale ne, Josefovi. "Nevděčný chlap jste. A ačkoli nejsem žádný mladík, pane," povídá, "žádám okamžité zadostiučinění." Lady Teazlová vidí, že je zle, dostane hysterický záchvat, běží z pokoje a Karel za ní a volá: "Dejte sem čpavek a vodu." A tamti dva zatím vytáhli kordy...

/Vstoupí Crabtree/

Crabtree Pistole, synovče, pistole. Mám to ze spolehlivého pramene.

Candourová Tak je to tedy pravda?

Crabtree Svatá pravda, madam. A sir Petr je nebezpečně raněn.

Sir Benjamin Kord mu projel skrz naskrz plícemi.

Crabtree Ale ne, má v hrudním koši kulku.

Candourová Kulku v koši! Jezuskote, ubohý sir Petr!

Crabtree Tak, tak, madam. Karel sice nechtěl o souboji ani slyšet...

Candourová Já věděla, že to byl Karel!

Sir Benjamin Strýček o tom zřejmě nic neví.

Crabtree ... ale sir Petr mu vyčetl, že je podlec a nevděčník...

Sir Benjamin Prosím, co jsem povídal?

Crabtree No tak, synovče, neskákej mi do řeči... A žádal okamžité...

Sir Benjamin Moje slova!

Crabtree U sta hromů, synovče, dovol, aby také jiní něco

věděli! Pár pistolí leželo zrovna na psacím stole. Pan Surface totiž přišel ráno z maškarního plesu - byl tam za piráta - a pistole zůstaly nešťastnou náhodou nabity.

Sir Benjamin O tomhle jsem vůbec nic neslyšel.

Crabtree Sir Petr donutil Karla, aby jednu zvedl, a vypálili proti sobě. Karel se trefil. Výstřel sira Petra šel mimo. Ale kulka - a to je neobyčejně zajímavé - se odrazila od malého bronzového Shakespeara, co stál na knbu, prolétla oknem a venku poranila listonoše, který zrovna nesl doporučené psaní až z Aberdeenu.

Sir Benjamin Strýčkovu líčení je podrobnější, to přiznávám, ale to moje je, myslím, pravdivější.

Lady Sneerwellová
/pro sebe/ Musím zjistit, jak to vlastně bylo.
/Odejde/

Sir Benjaminin Všimli jste si, jak to poděsilo lady Sneerwellovou? Však my víme proč.

Crabtree Aby ne. Říká se přece, že... ale to sem teď nepatří.

Candourová A kde je sir Petr, prosím vás?

Crabtree Leží ve své ložnici. Ale sluhové mají nařízeno ho zapírat.

Candourová A lady Teazlová ho doufám ošetřuje?

Crabtree Ano. A zrovna přede mnou šel sem do domu jeden profesor z lékařské fakulty.

Sir Benjamin Počkejte! Kdo to sem jde?

Crabtree To je on! Ten doktor!

Candourová Určitě! To je jistě ten doktor! Tak teď se všechno dovíme.

/Vstoupí sir Oliver/

Crabtree Tak co, pane doktore, je nějaká naděje?

Candourová Jak je pacientovi, pane doktore?

Sir Benjamin Že je proboden kordem, pane doktore?

Crabtree Má kulku v hrudním koši, vsaďte se!

Sir Oliver Zbláznili jste se, lidi?

Sir Benjamin Vy snad nejste lékař, pane?

Sir Oliver To jen vy jste mě na něho promovali.

Crabtree Pak jste alespoň přítel sira Petra! A jistě jste slyšel o tom neštěstí?

Sir Oliver Ani slovo.

Crabtree Vy jste neslyšel, že byl sir Petr vážně raněn?

Sir Oliver Čerta starého.

Sir Benjamin Vždyť je proboden skrz naskrz.

Crabtree Ne, je střelen do prsou.

Sir Oliver No, to je tedy sir Petr člověk velmi lehkomyšlný! Protože tuhle zrovna jde a vykračuje si, jako by se nechumelilo.

/Vstoupí sir Petr/

Přišel jsi právě včas, Petře. Už jsme tě chtěli pochovávat.

Sir Benjamin /Crabtreemu/ Ten se nějak rychle uzdravil, strýče.

Sir Oliver Poslechni, člověče, proč neležíš v posteli, když jsi provrtán skrz naskrz kordem a v hrudním koši máš kulku?

- Sir Petr Jakým kordem? Jakou kulku?
- Sir Benjamin To máve radost, sire Petře, že historka o tom souboji není pravdivá. A pokud jde o to druhé neštěstí, přijměte naši upřímnou soustrast.
- Sir Petr /pro sebe/ Tak, už to ví celé město.
- Crabtree Ale to je vaše vina, sire Petře! To byl nápad, ženit se ve vašem věku!
- Sir Petr A co je vám do toho, pane?
- Candourová Já sira Petra tuze lituju.
- Sir Petr Nechte si tu svou lítost, madam. Já o ni nestojím.
- Sir Benjamin To se rozumí, lidé se vám teď budou smát a budou si vás dobírat, ale z toho si nesmíte nic dělat.
- Sir Petr Pane, aspoň v mém vlastním domě mě nechte na pokoji!
- Crabtree Takové věci se stávají, to vás může utěšit.
- Sir Petr Nestarejte se o mě! A žádám vás, abyste ihned odešli z mého domu.
- Candourová Prosím, prosím, vždyť my už jdeme. A nebojte se, budu o tom vypravovat tak, aby vy jste z toho vyšel co nejlíp.
- Sir Petr /křičí/ Ven z mého domu!
- Crabtree A budu líčit, jak ošklivě se s vámi jednalo.
- Sir Benjamin A jak trpělivě to snášíte.
- Sir Petr /řve/ Vééén!

/Sir Benjamin, Crabtree, Candourová odejdou/

/Sir Petr tiše/ Padouši! Zmije!

/Vstoupí Rowley/

- Rowley Copak se stalo, pane?
- Sir Petr Jestlipak já můžu strávit jediný den bez rozčilování?
- Rowley Dobrá, na nic se neptám.
- Sir Oliver Nuže Petře, navštívil jsem oba své synovce.
- Sir Petr Podařená dvojice, že?
- Rowley Opravdu. A sir Oliver se přesvědčil, že váš úsudek byl správný, sire Petře.
- Sir Oliver Ano, Josef je velmi zajímavý muž.
- Rowley Jak správně říká sir Petr: je to muž hlubokých mravních zásad.
- Sir Oliver A podle zásad, které hlásá, také jedná.
- Rowley Slyšet ho mluvit, to je požitek!
- Sir Oliver Je to prostě vzorný mladík.
- Sir Petr /najednou úplně vážně/ Oliver, svět, ve kterém žijeme, je zatraceně zkažený. Radši nikoho nechvalme!
- Rowley Ale jděte. To říkáte vy, který jste se v nikom jakživ nemýlil?
- Sir Petr Zřejmě už víte všecko.
- Rowley Všechno.
- Sir Petr Oliver taky?
- Sir Oliver Do nejmenších podrobností.

- Sir Petr Cože? I o té almaře a o tom paravánu?
- Sir Oliver I o té francouzské švadlence. Já řval smíchy.
- Sir Petr No ovšem, to bylo hrozně veselé!
- Sir Oliver V životě jsem se tak nenachechtel, na mou duši. Hahahaha!
- Sir Petr No, to byla legrace, haha!
- Rowley Když si představím Josefa s těmi jeho průpovídkami!
- Sir Petr No právě, ty jeho průpovídky! Hahaha!
- Sir Oliver A jak tě ten uličník Karel vytáhl z té almary. Hahaha!
- Sir Petr Haha! Ohromná zábava, toseví.
- Sir Oliver Hahaha! Škoda, že jsem neviděl tvůj obličej, když spadl ten paraván. Haha!
- Sir Petr No, můj obličej, když spadl ten paraván! Haha! /Najednou tragicky/ V životě už nevystřčím hlavu z domu.
- Sir Oliver Já vím: není to ode mě hezké, že se ti směju, starý kamaráde. Ale já si nemůžu pomoci, nezlob se na mě. /Znovu řve/
- Sir Petr /překonává sám sebe/ Prosím, prosím! Mne to nebolí. Já se tomu sám směju. To je přece štěstí, být kdekomu pro smích. Jakkak by ne!
- Rowley Tak teď vážně, sire Petře! Z posměchu hlupáků si nemusíte vůbec nic dělat. A věřím, že stejně jako lady Teazlová toužíte i vy po tom, abyste se usmířili.
- Sir Oliver Možná že by za tebou přišla, kdybych tu nebyl já. Tak tu nechám jen Rowleyho. Ten vás dá jistě dohromady. A pak přijďte všichni k Josefovi.

Rowley Přijďeme.

/Sir Oliver odejde/

Sir Petr /se dívá otevřenými dveřmi do sousední místnosti; je nešťastný - skoro pláče/ Nejďe sem, Rowle. Tak to vidíte.

Rowley Ale nechala otevřené dveře. A podívejte se, jak je uplakaná.

Sir Petr /se směje přes slzy/ Trocha zármutku ženě docela sluší. Nemyslíte, že by jí udělalo dobře, kdybych ji ještě trochu potrápil? /Je najednou komicky dojemný/

Rowley Jďete, to není od vás hezké.

Sir Petr Kdybych jen věďel, na čem jsem! Vzpomínáte si na ten dopis, který jsem našel? Ten, který zřejmě psala Karlovi?

Rowley Sprostý padělek, sire Petře. Schválně vám ho podstrčili. O tom vám přinese důkazy pan Snake.

Sir Petr Ach, kéž bych měl konečně jasno! Dívá se sem? Viděl jste ten ladný pohyb hlavou? Rowley, jďu k ní.

Rowley Samozřejmě.

Sir Petr Jenže, až se lidé dověďí, že jsme se smířili, budou se mi chechtat desetkrát víc.

Rowley Ať se chechtají! Ukažte jim, že jste šťastný - to bude nejlepšíc odpověď na jejich škodolibost.

Sir Petr To jim ukážu, na mou čest. Tak se mi zdá, že přece jen z nás může být nejšťastnějšíc páreček v celé Anglii.

Rowley Ovšem, sire Petře, člověk, který jednou přestane podezřívát...

Sir Petr Zadržte, Rowley! Jestli mě máte rád, nikdy přede

mnou neříkejte nic, co vypadá jako mravoučná
průpovídka. Těch mám dost na celý život!

/Jdou k vedlejšímu pokoji/

8. o b r a z

Knihovna Josefa Surface.

/Na scéně Josef a lady Sneerwellová/

Lady Sneerwellová

Vy packale! Teď se sir Petr s Karlem smíří a dovolí mu, aby si vzal Marii. A to já nepřežiju!

Josef

Jenže vztek tu nepomůže.

Lady Sneerwellová

Horší je, že už nepomůže asi nic. Ach, jaký jsem to byla hlupák, idiot, že jsem se spojila s takovým břídilem jako jste vy!

Josef

Ale proč celý ten nezdár vyčítáte zrovna mně?

Lady Sneerwellová

A nezavinil jste ho snad vy? To vám nestačilo, že jste podrážel nohy svému bratrovi? To jste ještě musel svádět lady Teazlovou? Nesnáším lidi, kteří si chtějí všechny zločiny nalakotit pro sebe. To není spravedlivý monopol a taky se nevyplácí.

Josef

No, připouštím, že zasloužím výtku. Sešel jsem z přímé cesty špatností. Ale nemyslím, že jsme tak docela poraženi.

Lady Sneerwellová

Že ne?

Josef

Říkala jste, že jste znovu vyzkoušela Snaka a stále věříte, že je nám věrný.

Lady Sneerwellová

Ovšemže tomu věřím.

Josef

A že slíbil odpřisáhnout, kdyby to bylo nutné, že Karel se čestným slovem zaslíbil vám. A že by byl ochoten to dokázat několika jeho dopisy.

Lady Sneerwellová

Tohle by nás opravdu mohlo zachránit.

Josef

Tak hlavu vzhůru! Ještě není všechno ztraceno.

/Klepání na dveře/

To je jistě můj strýc Oliver, Jděte do vedlejšího pokoje. Potom se ještě poradíme.

Lady Sneerwellová

A co když vás strýček prokoukne?

Josef

Z toho nemám strach. Sir Petr bude držet jazyk za zuby, už kvůli sobě - a strýčka Olivera si brzy otočím kolem prstu, na to můžete vzít jed.

Lady Sneerwellová

Jenom se zas, prosím vás, nežeňte do několika lumpáren najednou!

Josef

Spolehněte se.

/Lady Sneerwellová odejde/

To se podívejme! I vlastní spojenec si už na mě troufá! To už je trochu moc! Ale co! Mám o tolik lepší pověst než Karel, že se ještě...

/Vstoupí sir Oliver/

Propánakrále, pane Stanley, teď mi sem nechoďte! Teď vás tu na mou duši nemohu potřebovat!

Sir Oliver

Dověděl jsem se, pane, že sem má přijít sir Oliver. A přestože k vám byl tak skoupý, chtěl bych přece jen zkusit, jestli by něco neudělal pro mne.

Josef

To je vyloučeno, pane. Teď tu zůstat nemůžete. Musím vás poprosit... přijďte někdy jindy a já vám určitě pomohu, slibuji vám to.

Sir Oliver

Ne, já tu musím na sira Olivera počkat.

Josef

Pane! Trvám na tom, abyste okamžitě opustil tuto místnost!

Sir Oliver Kdepak, pane!

Josef /volá/ Viléme, doprovod toho pána ven! /Siru Oliverovi/ Sám mě k tomu nutíte, pane! Jakživ jsem neviděl takovou drzost.

/Snaží se vystrčit sira Olivera ven.
Vstoupí Karel/

Karel Co je zas tohle? Proč se pereš s mým bankéřem? Tomu neubližuj!

Josef Tak u tebe byl taky, co?

Karel Ovšemže byl. Vždyť je to pan... - Ale poslechni, Josefe, ty si už taky vypůjčuješ peníze?

Josef Já a vypůjčovat si? Ne. Ale teď mi pomoz, Karle, víš přece, že přijde strýček. Může tu být každou...

Karel To je pravda! Toho lichváře tu strejda nesmí najít.

Josef Jenže pan Stanley si nechce dát říct...

Karel Stanley? To je přece pan Premium!

Josef Ale kdepak, Stanley!

Karel Ne, ne, Premium!

Josef No, dobrá, na tom ostatně nezáleží, jak se...

Karel Máš pravdu, Stanley nebo Premium, to je jedno. Ten má určitě celou sbírku jmen!

/Vejde sluha. Něco Josefovi pošeptá, ale Josef ho okamžitě vystrčí ven. Teprve pak si uvědomí co mu to sluha řekl/

Josef Strýček? Zatraceně! Žádám vás, pane Stanley...

Karel Prosím vás, pane Premie...

Sir Oliver Pánové...

Josef Však vy půjdete!

Karel Ano! Ven s ním!

/Oba vlečou sira Olivera ke dveřím/

Sir Oliver Tohle násilí...

Josef Vaše vina!

Karel Ven s ním!

/Vstoupí sir Petr, lady Teazlová,
Marie, Rowley/

Sir Petr No tohle! To jsou mi pěkní synovci! Po letech se jim vrátí vlastní strýček a oni se s ním perou, sotva je poprvé navštíví.

Josef Teď jsme v tom!

Karel Až po uši.

Sir Oliver Pojďte, přátelé, a dobře se podívejte na mého staršího synovce! Vy víte, jak jsem k němu byl štědrý a že jsem pro něj opatroval polovinu svého jmění. Dovedete si tedy představit, jak jsem byl zklamán, když jsem v něm našel jen lež, bezcitnost a nevděk.

Karel /pro sebe/ Když takhle mluví se ztělesněnou poctivostí, jak bude mluvit se mnou?

/Sir Petr, lady Teazlová a Marie
ustoupí do pozadí/

Sir Oliver A pokud jde o tohoto prostopášníka...

Karel /pro sebe/ Ta rodinná galerie mě zničí.

Josef Sire Olivere, strýčku, prokažte mi čest a vyslechněte mě.

- Karel /pro sebe/ Teď by měl přijít s nějakým kázáním. A hodně dlouhým, aby se na mě zapomnělo.
- Sir Oliver /Josefovi/ Ty se chceš pokusit o obhajobu?
- Josef Věřím, že se mi to podaří.
- Sir Oliver /Karlovi/ A co ty? Ty si taky myslíš, že se ti to podaří?
- Karel Ani bych neřekl.
- Sir Oliver Aha! Frémiček nahlédl příliš hluboko do tvých tajností, co?
- Karel Ano, pane! Ale byly to rodinné tajnosti, tak by se o nich snad nemělo mluvit.
- Sir Oliver Ne, ne, ne! O těch si promluvíme! Jestlipak víš, Petře, že ten ničema kramařil se všemi svými předky? Prodával mi soudce a generály na míru astaropanenské tety na váhu jako rozbitý porcelán.
- Karel No, nechoval jsem se zrovna uctivě k rodinné galerii, to musím přiznat, sire Oliver. A u posledního soudu povstanou možná mí předkové proti mně.
- Sir Oliver Ale já proti tobě nepovstanu, ty uličníku! Ten šeredný chlap z toho portrétu, cos mi neprodal, mě s tebou usmířil.
- Karel Tím větší vděčnost cítím k originálu.
- Lady Teazlová Myslím, sire Oliver, že je tu někdo, s kým se Karel ještě víc touží smířit. /Ukazuje na Marii/
- Sir Oliver To už všechno vím. A jestli si dobře vykládám, proč se zardívá tato mladá dáma, pak...
- Sir Petr No, díte, vyjádři se.
- Marie Já toho moc na srdci nemám. Když bude šťastný,

budu z toho mít radost. Musím prostě ustoupit před tou, která má na něj větší právo.

Karel Co to povídáte, Marie?

Sir Petr Propána! Jaká je tohle zase záhada? Dokud to byl nepolepšitelný zhýralec, tak jsi nechtěla slyšet o nikom jiném. A teď, když je naděje, že se polepší, tak ho najednou odmítáš?

Marie On ví dobře proč. On a lady Sneerwellová.

Karel Lady Sneerwellová?

Josef Velmi nerad se vměšuji do tohoto rozhovoru, ale nutí mě k tomu můj smysl pro spravedlnost. Bratře, nelze déle tajit, jak jsi ukřivdil lady Sneerwellové. /Otevře dveře/

/Vstoupí lady Sneerwellová/

Sir Petr Ale! Zase nějaká francouzská švadlenka! Patrně má v každém pokoji jednu.

Lady Sneerwellová
/Karlovi/ Nehrajte si na překvapeného, vy věrolomníku! Měl byste se hanbit, že jste mě dostal do tak trapné situace.

Karel Prosím vás, strýčku, nemáte v tomhle taky prsty vy? Já tomu totiž nerozumím ani za mák.

Josef Tady bude zapotřebí ještě jednoho svědka, a pak bude všechno naprosto jasné.

Sir Petr A tím svědkem má být pan Snake, že? To jste udělal dobře, že jste ho přivedl s sebou, mistře Rowley. Zavolejte ho, prosím vás.

Rowley Pojďte dál, pane Snaku!

/Vstoupí Snake/

Snake Prosím Vaši Milost stotisíckrát za prominutí. Zaplatila jste mi za tu lež neobyčejně štědře,

ale naneštěstí mi bylo nabídnuto dvakrát tolik,
když řeknu pravdu.

Lady Sneerwellová

Vy padouchu. Tak vy jste mě přece zradil! /Od-
chází/

Lady Teazlová Počkejte, lady Sneerwellová. Ještě než odejdete,
dovolte, abych vám poděkovala, že jste si s tím-
to pánem dali takovou práci a psali za mě dopi-
sy Karlovi. A že jste na ně také odpovídali.

Lady Sneerwellová

I vy, madam, si už troufáte... Ať... ať váš man-
žel žije ještě padesát let. /Odejde/

Lady Teazlová Ta je ale zlomyslná!

Sir Petr Protože vám přeje takové věci?

Tady Teazlová Tak jsem to nemyslela, sire Petře!

Sir Oliver /Josefovi/ No, pane, co nám povíte teď?

Josef

Jsem z toho dočista zmaten, strýčku. Netušil
jsem, že by lady Sneerwellová byla schopna pod-
plácet pana Snaka a takhle nás všechny klamat.
A bojím se, aby z touhy po pomstě nechtěla ně-
jak ublížit mému drahému bratrovi. Proto půjdu
raději za ní a budu ji hlídat. /Odejde/

Sir Petr

Ušlechtilý až do posledního dechu!

Sir Oliver

/volá za Josefem/ Ožeň se s ní, Josefe, jestli
tě bude chtít. Báječně se k sobě hodíte.

Rowley

Myslím, že pana Snaka už nepotřebujeme.

Snake

Než odejdu, rád bych poprosil, aby mi přítomné
oběti odpustily nesnáze, které jsem jim jako po-
nížený nástroj způsobil.

Sir Petr

Dobrá, dobrá, odčinil jste to nakonec dobrým
skutkem.

Snake / Musím však ctěnou společnost požádat, aby se o tom dobrém skutku nikde nezmiňovala.

Sir Petr Copak vy se stydíte za to, že jste poprvé v životě udělal něco poctivého?

Snake Račte mě pochopit, pane: jsem živ ze své špatné pověsti. A kdyby vyšlo najevo, že jsem se dal svěst k poctivému skutku, ztratil bych rázem všechny zákazníky.

Sir Oliver No dobrá, nebudeme vás tedy chválit, abychom vás nepomlouvali.

/Snake odejde/

Lady Teazlová Podívejte se, sire Oliverě!

/Karel a Marie stojí u sebe/

Sir Oliver A zejtra bude svatba!

/Karel odskočí od Marie/

Neutíkej od ní pryč, nebo si ji vezmu já!

Karel Ta si bere mě, strýčku!

Sir Oliver Ty uličníku, vždyť ses jí ani nezeptal, jestli tě chce?

Karel Zeptal, už dávno - před minutou.

Marie Ale já jsem neřekla ani slovo, sire Oliverě!

Sir Oliver To je dobře. Čím méně slov, tím líp.

Sir Petr A buďte spolu tak šťastni, jako teď budeme já a lady Teazlová.

Karel To budeme, určitě.

Sir Oliver Když přestaneš pít a rozhazovat.

Karel

To slibovat nebudu.

Slib, že teď šetřit chci, ten byl by málo
platný.

V své lásce k Marii dál budu marnotratný.
A ani strážlivost nezvýší moje otnosti.

Když tenhle nápoj mám,
/políbí ji na ústa/

nevyjdu z opilosti.

/Obecenstvu/

Vám ale slibuju: zúčtujem s pomluvami!
Jenže to musíte účtovat i vy sami!

O p o n a

K o n e c